

महाराष्ट्र विधानसभा
दुसरे अधिवेशन, २०२०

तारांकित प्रश्नोत्तरांची यादी

बुधवार, दिनांक २६ फेब्रुवारी, २०२० / फाल्गुन शु. ३, १९४१ (शके)

(१) अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण मंत्री	}	यांचे प्रभारी विभाग
(२) अन्न व औषध प्रशासन मंत्री		
(३) अल्पसंख्यांक विकास आणि औकाफ,
कौशल्य विकास व उद्योजकता मंत्री		
(४) शालेय शिक्षण मंत्री		
(५) उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री		
(६) पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री		
(७) परिवहन, संसदीय कार्ये मंत्री		
(८) पर्यटन, पर्यावरण, राजशिष्टाचार मंत्री		

प्रश्नांची एकूण संख्या - ५४

राज्यातील सर्व मंडळाच्या शाळांमध्ये मराठी
भाषा विषय सक्तीचा करण्याबाबत

- (१) * १२२ श्री.मंगेश कुडाळकर (कुर्ला), श्री.महेश चौघुले (भिवंडी पश्चिम),
श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी), श्री.संजय पोतनीस (कलिना), श्री.दिलीप लांडे
(चांदिवली), श्री.सुनिल राऊत (विक्रोळी), डॉ.राहूल पाटील (परभणी), श्री.प्रकाश
फातर्पेकर (चेंबूर), डॉ.बालाजी किणीकर (अंबरनाथ), श्री.महेंद्र दळवी
(अलिबाग), श्री.शांताराम मोरे (भिवंडी ग्रामीण), श्री.विश्वनाथ भोईर (कल्याण
पश्चिम), श्री.ज्ञानराज चौगुले (उमरगा), श्री.अनिल बाबर (खानापूर),

श्री.सुनील राणे (बोरीवली), श्री.वैभव नाईक (कुडाळ), श्री.चंद्रकांत निंबा पाटील (मुक्ताईनगर), श्री.अजय चौधरी (शिवडी), श्री.संजय गायकवाड (बुलढाणा), श्री.नितीन अर्जुन (ए.टी.) पवार (कळवण), श्री.संतोष बांगर (कळमनुरी), श्री.प्रमोद (राजू) रतन पाटील (कल्याण ग्रामीण), श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव (भायखळा), श्री.सदा सरवणकर (माहिम), श्री.दौलत दरोडा (शहापूर), श्री.राजेश पाटील (बोईसर), श्री.हितेंद्र ठाकूर (वसई), श्री.क्षितीज ठाकूर (नालासोपारा), श्री.संग्राम थोपटे (भोर), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), कुमारी प्रणिती शिंदे (सोलापूर शहर मध्य), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.बळवंत वानखडे (दर्यापूर), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम), श्री.सुरेश वरपुडकर (पाथरी), श्री.प्रताप सरनाईक (ओवळा माजिवडा), श्री.किशोर जोरगेवार (चंद्रपूर), अॅड.शहाजीबापू पाटील (सांगोले), श्री.किशोर पाटील (पाचोरा) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कर्नाटक, आंध्र प्रदेश, तेलंगणा व गुजरात राज्यात राज्य भाषा सक्तीची करण्यात आली आहे, त्याधर्तीवर राज्यात सुरु असलेल्या आय.सी.एस.ई व सी.बी.एस.ई सह केंद्रीय बोर्डाच्या सर्व शाळांमध्ये मराठी भाषा विषय सक्तीचा करण्याकरिता लोकप्रतिनिधींनी मा.मुख्यमंत्री यांच्याकडे माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान मागणी केली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, राज्यात महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक मंडळाच्या शाळा बंद करून आय.सी.एस.ई. आणि सी.बी.एस.ई. मंडळाच्या शाळा सुरु असून या शाळांमध्ये मराठी भाषेला तृतीय भाषेचा दर्जा दिला जातो, हे खरे आहे काय,

(३) तसेच राज्यातील सर्व मंडळाच्या शाळांमध्ये मराठी विषय अनिवार्य करण्यासंदर्भात देशाच्या इतर राज्यातील संबंधित कायदे आणि मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या संबंधित निर्णयाचा राज्याच्या विधी विभागामार्फत सुरु असलेल्या अभ्यास पूर्ण झाला आहे काय, असल्यास, त्याचे स्वरूप काय आहे व यासंदर्भातील अहवाल शासनाला सादर केला आहे काय,

(४) उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली असल्यास, चौकशीच्या अनुषंगाने राज्यातील सर्व मंडळाच्या शाळांमध्ये मराठी विषय अनिवार्य करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

(३) व (४) दक्षिणात्य राज्यातील कायद्यांचा व त्याची अंमलबजावणी इ. सर्व संबंधीत बाबींचा अभ्यास करून राज्यातील सर्व माध्यमांच्या, सर्व मंडळांच्या शाळांमध्ये मराठी भाषा अनिवार्य करण्याचा कायदा लागू करण्याकरिता विधी व न्याय विभागाच्या सल्ल्याने कायद्याचा मसूदा तयार करण्याचे काम सुरु आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबई व कोकण येथील पर्यटन विकास योजनांसाठी निधी

उपलब्ध करून विकास करण्याबाबत

(२) * १२६६ श्री.भास्कर जाधव (गुहागर), श्री.वैभव नाईक (कुडाळ) :

सन्माननीय पर्यटन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कोकणासाठी स्वतंत्र पर्यटन विकास मंडळ स्थापन करण्याची घोषणा शासनाने दिनांक ११ एप्रिल, २०१६ रोजी विधीमंडळाच्या अधिवेशनामध्ये केली होती, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील पर्यटनस्थळांच्या विकासासाठी रुपये ३०५५ कोटींचा आराखडा तयार करण्यात येऊन एशियन डेव्हलपमेंट बँकेच्या माध्यमातून कार्यान्वित करण्यात येणार असल्याची घोषणा केली होती, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, कोकण विकासाच्या योजना मार्गी लावण्यासाठी समन्वयक म्हणून सनदी अधिकाऱ्याची नियुक्ती करण्याची घोषणाही करण्यात आली होती, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, मुंबई व कोकण विभागातील सर्व जिल्ह्यातील पर्यटन विकासाला प्राधान्य देण्यासाठी व समुद्र किनाऱ्यांवर पर्यटकांची संख्या वाढावी, पर्यटकांकरिता उत्तम दर्जाच्या पायाभूत सुविधा निर्माण व्हाव्यात, ऐतिहासिक महत्व व जागतीक वारसा असलेल्या वास्तूंचे जतन व सौंदर्यीकरण करण्याच्या कामांना प्राधान्य देऊन निधी उपलब्ध करून देण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. आदित्य ठाकरे : (१) होय.

(२) निधीच्या उपलब्धतेसाठी सदर आराखडा एशियन डेव्हलमेंट बँकेकडे सादर करण्यात आला होता. परंतू बँकेमार्फत मंजूर करण्यात येणाऱ्या आर्थिक सहाय्याच्या बाबीमध्ये 'पर्यटन' ही बाब अग्रक्रमी नसल्याचे बँकेने कळविले आहे.

(३) विभागीय आयुक्त, कोकण विभाग यांची समन्वय अधिकारी म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे.

(४) कोकण विभागातील रायगड किल्ला व परिसर विकासाच्या रु.६०६.०८ कोटीच्या विकास आराखड्यास आणि एलिफंटा बेटाच्या रु.९२.२७ कोटीच्या आराखड्यास मंजूरी देण्यात आली असून दोन्ही आराखड्यातील कामे प्रगतीपथावर आहेत.

केंद्रीय पर्यटन मंत्रालयाने सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील विकास कामांकरिता रु.८२.१७ कोटीच्या सिंधुदुर्ग कोस्टल सर्किट प्रकल्पास मंजूरी देऊन त्यासाठी रु.१६.४३ कोटी निधी राज्य शासनास उपलब्ध करून दिला आहे. प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेतर्गत कोकण विभागामध्ये विविध ठिकाणी जसे गणपतीपुळे, वेळणेश्वर इत्यादी ठिकाणी पर्यटक निवास बांधण्यात आले आहेत. तसेच मालगुंड येथील शुभ्रकळम तलावाचे सुशोभिकरण, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये पर्यटनस्थळाबाबत माहिती देणारे माहितीफलक लावणे, पायाभूत सुविधा विकास कामे करणे इत्यादी कामे प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेतर्गत करण्यात आलेली आहेत. ओरोस जिल्हा सिंधुदुर्ग येथे स्वागत केंद्राचे बांधकाम प्रगतीपथावर आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नेर (जि.यवतमाळ) तालुक्यात सर्व्हर डाऊन व नेटवर्क नसल्यामुळे
लाभार्थी स्वस्त धान्य योजनेपासून वंचित असल्याबाबत**

(३) * २५७९ श्री.मदन येरावार (यवतमाळ) : सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) नेर (जि.यवतमाळ) तालुक्यात ई-पाँस मशीनचे सर्व्हर डाऊन व नेटवर्क नसल्याने ग्रामीण भागातील ५० मशीन बंद असल्यामुळे रास्त भाव दुकानदार व लाभार्थी त्रस्त झाले आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, माहे एप्रिल, २०१८ पासून ई-पाँस मशीन बंद असल्याने तसेच ऑनलाईन मशीनमध्ये काही लाभार्थ्यांच्या हाताच्या बोटाचा ठसा मिळत नसल्याने शासनाने नॉमिनीचा फॉर्म भरून धान्य देण्याची सोय उपलब्ध करून दिली होती परंतु माहे जून, २०१९ पासून नॉमिनी फॉर्म भरणे बंद करण्यात आले आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, ऑनलाईन ई-पाँस मशीनमुळे लाभार्थींना धान्य मिळण्यास अडचण निर्माण होत असून ठसा लागत नसल्यामुळे दारिद्र्य रेषेखालील अनेक लाभार्थी शासनाच्या स्वस्त धान्य योजनेपासून वंचित राहत आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, याबाबत श्री.एस.यु. मंडपे, सचिव रास्त भाव दुकानदार संघटना, नेर यांनी तहसिल कार्यालयाला निवेदन दिले असून सदर निवेदनात जानेवारी पर्यंत उपाययोजना न केल्यास संपुर्ण नेर तालुक्यातील ई-पाँस मशीन नेर तहसिल कार्यालय मध्ये जमा करणार असल्याचे नमूद केले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार संबंधितांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. छगन भुजबळ : (१) हे खरे नाही.

- (२) हे खरे नाही.
 (३) हे खरे नाही.
 (४) हे खरे आहे.

ई-पाँस मशीनचे सर्व्हर व नेटवर्क व्यवस्थीत झाल्याने नेर तालुक्यात पात्र लाभार्थ्यांची बायोमेट्रिक ओळख पटवून शिधावस्तुचे वितरण करण्यात येत आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**भालोद (ता.यावल, जि.जळगांव) येथील हज्जन कुलसुमबी ऊर्दु
माध्यमिक शाळा अनधिकृतपणे सुरु असल्याबाबत**

(४) * २०१५ श्री.शिरीष चौधरी (रावेर) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) भालोद (ता.यावल, जि.जळगांव) येथील हज्जन कुलसुमबी ऊर्दु माध्यमिक शाळा अनधिकृतपणे सुरु असल्याने सदर शाळा तात्काळ बंद करण्याबाबतची मागणी दिनांक ३ जुलै, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास जिल्हाधिकारी, जळगांव यांच्याकडे ग्रामस्थांनी व संस्थेतील पदाधिकाऱ्यांनी एकत्रितरित्या केली होती, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर संस्थेची चौकशी शिक्षणाधिकारी (माध्य.) यांनी करून आपला अहवाल दिनांक १ ऑक्टोबर, २०१९ रोजी उपसंचालक शिक्षण विभाग, नाशिक यांच्याकडे पुढील कार्यवाहीसाठी पाठविलेला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर संस्थेच्या केलेल्या तपासणीत त्रुटी आढळून आल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सदर अनाधिकृत शाळा चालविणारे शिक्षणसंस्थेचे प्रशासन व शिक्षण विभाग, जिल्हा परिषद, जळगांव येथील अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई करण्यात आली वा येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : (१), (२) व (३) होय, हे खरे आहे.

(४) तत्कालीन उपशिक्षणाधिकारी (प्राथमिक), जि.प. जळगाव, गट शिक्षणाधिकारी, पंचायत समिती, यावल, जि.जळगाव तसेच शाळेचे मुख्याध्यापक/अध्यक्ष यांना दि.२१/१२/२०१९ रोजी नोटीस देण्यात आली आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यात एमटीपी किटची ऑनलाईन विक्री
करणाऱ्यांवर निर्बंध घालण्याबाबत**

(५) * २२९५ श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी) : सन्माननीय अन्न व औषध प्रशासन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात दरवर्षी ऑनलाईन औषध विक्री करणाऱ्या कंपनीच्या १० ते १२ हजार ग्राहकांकडून एमटीपी किटची खरेदी होवून त्याचा वापर अवैध गर्भपातासाठी केला जात असल्याचे दिनांक २६ सप्टेंबर, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, गर्भपात करणाऱ्यांमध्ये १६ ते २२ वयोगटातील मुलींचा समावेश असल्याने यासंदर्भात शासनाने निर्णय घेऊन या औषधांच्या ऑनलाईन विक्रीवर निर्बंध घालण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. राजेंद्र शिंगणे : (१) हे खरे नाही.

(२) औषधे व सौंदर्य प्रसाधने कायद्याचे उल्लंघन करून ऑनलाईन औषधी विक्री करण्यास बंदी आहे. असे केल्याचे आढळून आल्यास अन्न व औषध प्रशासनाकडून सदरहू आस्थापनाचे परवाने रद्द करणे/निलंबित करणे, त्यांचेविरुद्ध खटला दाखल करणे इत्यादी स्वरूपाची कडक कारवाई घेण्यात येते.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

नेहरु नगर आगार, कुर्ला (मुंबई) येथील स्वयंचलित वाहन निरीक्षण व
परिक्षण तपासणी केंद्राचा प्रस्ताव प्रलंबित असल्याबाबत

(६) * १९० श्री.देवेन्द्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्री.कालीदास कोळंबकर (वडाळा), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्रीमती मंदा म्हात्रे (बेलापूर), श्री.मिहीर कोटेचा (मुलुंड) : सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबईतील व्यावसायिक वाहनांच्या तपासणीत सुसूत्रता यावी यासाठी महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन मंडळाच्या (एस.टी) कुर्ला येथील नेहरु नगर आगारात आरटीओचे स्वयंचलित वाहन तपासणी केंद्र उभारण्याचा प्रस्ताव राज्य शासनाच्या मंजूरी अभावी गत ३ महिन्यांपासून प्रलंबित आहे, हे खरे आहे काय,

(२) उपरोक्त केंद्राच्या निर्मितीसाठीच्या निविदेकरिता राज्य शासनाची मंजूरी आवश्यक आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदरहू प्रस्तावास आजमितीस मंजूरी न देण्याची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत,

(४) कुर्ला आगाराचा परिसर खूपच मोठा असून स्वयंचलित केंद्र उभे राहिल्यास दिवसाला सुमारे २०० पेक्षा जास्त वाहनांची तपासणी शक्य असल्याने सदरहू प्रस्तावास विनाविलंब मंजूरी देण्याच्यादृष्टीने शासनाने कोणती ठोस कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे ?

अॅड. अनिल परब : (१), (२), (३) व (४) नेहरुनगर, कुर्ला (मुंबई) येथील महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाच्या जागेवर ऑटोमोटीव्ह रिसर्च असोसिएशन ऑफ इंडिया, पुणे या संस्थेमार्फत वाहन निरीक्षण व परिक्षण केंद्र स्थापन करण्यास प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देण्यात आली आहे. त्यानुषंगाने, सदर कामासाठी राबवावयाच्या निविदेच्या प्रारूपास शासन मान्यता देण्यात आली आहे.

राज्यातील खाजगी शाळांच्या शुल्कवाढीवर नियंत्रण ठेवण्याबाबत

(७) * १९२१ अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.अजय चौधरी (शिवडी), श्री.सुनील राणे (बोरीवली), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), अॅड.राहुल नार्वेकर (कुलाबा), श्री.वैभव नाईक (कुडाळ), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), डॉ.बालाजी किणीकर (अंबरनाथ), श्री.विश्वनाथ भोईर (कल्याण पश्चिम), श्री.गणपत गायकवाड (कल्याण पूर्व), श्री.ज्ञानराज चौगुले (उमरगा), श्री.चंद्रकांत निंबा पाटील (मुक्ताईनगर), श्री.रमेश नानासाहेब बोरनारे (सर) (वैजापूर), श्री.प्रशांत बंब (गंगापूर), श्री.मंगेश कुडाळकर (कुर्ला), श्री.योगेश सागर (चारकोप), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी), श्री.विक्रमसिंह सावंत (जत), श्री.संजय जगताप (पुरंदर), श्री.सुरेश वरपुडकर (पाथरी), श्री.अमित झनक (रिसोड), श्री.सदा सरवणकर (माहिम), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.महेश बालदी (उरण), श्री.किसन कथोरे (मुर्बाड), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.किशोर जोरगेवार (चंद्रपूर) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) महाराष्ट्र शैक्षणिक संस्था (शुल्क विनियमन) २०११ नियमाप्रमाणे २०१९ मध्ये राज्यात खाजगी शाळांच्या अवाजवी शुल्क वाढीवर नियंत्रण ठेवणारी विभागीय शुल्क नियंत्रण समितीची मुदत संपूनही राज्यात एकाही विभागात अद्याप नव्याने या समितीची स्थापना झाली नसल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) तसेच राज्यात पूर्व प्राथमिक प्रवेशासाठी आकारण्यात येणाऱ्या शुल्कात मोठ्या प्रमाणात वाढ केल्याचे तसेच राज्यातील मुंबई, नवी मुंबई, ठाणेसह पूर्व प्राथमिक शाळा व इतर शाळांमध्ये शुल्क वाढ करण्यात आल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, खरे आहे काय,

(३) असल्यास, पूर्व प्राथमिक प्रवेशासाठी असलेल्या प्रवेश शुल्कातून पालकांचे आर्थिक नुकसान होऊ नये यासाठी शासनाने पूर्व प्राथमिक शाळांच्या

कारभारावर नियंत्रण आणण्यासाठी गत वर्षी नियमावली तयार केली असून या नियमावलीमध्ये शुल्कवाढीचा समावेश नसल्याने पुर्व प्राथमिक प्रवेशासाठीचे लाख रुपयाच्यावर शुल्क आकारणी प्राथमिक शाळा व्यवस्थापन करत असून पालकांची आर्थिक फसवणूक करीत असल्याच्या तक्रारी तत्कालीन मा.शालेय शिक्षण मंत्री, प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण विभाग यांच्याकडे केल्या आहेत, हे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, विभागीय शुल्क समित्या अस्तित्वात नसल्याने खाजगी स्वयं-अर्थसहाय्यीत आणि विना-अनुदानित शाळा अवाजवी शुल्क वाढ करत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने खाजगी शाळेच्या तसेच पूर्व प्राथमिक शाळेच्या अवाजवी शुल्कवाढीवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी शुल्क नियंत्रण समितीची स्थापना करण्यासाठी कोणती उपायोजना केली आहे वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : (१) महाराष्ट्र शुल्क विनियमन अधिनियम, २०११ च्या तरतुदीनुसार गठीत केलेल्या विभागीय शुल्क नियामक समिती व पुनरिक्षण समितीची मुदत संपली आहे.

(२) व (३) पूर्व प्राथमिक प्रवेशासाठीच्या शुल्कात शाळा व्यवस्थापनानी वाढ केल्याबाबत तक्रारी प्राप्त झाल्या आहेत.

(४), (५) व (६) विभागीय नियामक शुल्क समिती व पुनरिक्षण समिती गठीत करण्याची कार्यवाही शासनस्तरावर सुरु आहे.

नाशिक येथील यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठातील अभ्यासक्रमाबाबत

(८) * १०५३ श्री.सुहास (आण्णा) व्दारकानाथ कांदे (नांदगाव) :
सन्माननीय उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय:-

- (१) यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापिठ नाशिक मध्ये सन २०१४ पर्यंत विविध प्रकारचे १२५ शैक्षणिक व व्यावसायिक अभ्यासक्रम सुरु होते, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, ग्रामीण भागातील सर्वसामान्य कुटुंबातील विद्यार्थ्यांना एम.ए मराठी, कौशल्यावर आधारित शिक्षणाची तसेच शेतीसाठी महत्वाचा असा बी.एस.सी अॅग्री हे अभ्यासक्रम आवश्यक असताना सन २०१८-१९ पासून बंद करण्यात आले आहेत, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त अभ्यासक्रम बंद करून सध्यस्थितीत पदवीधर व पदव्युत्तरचे केवळ ३० अभ्यासक्रम सुरु असल्याने ग्रामीण भागातील लाखो विद्यार्थ्यांचे नुकसान होणार आहे, हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, सदर प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय त्यात काय आढळून आले व त्यानुसार पुढे काय कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. उदय सामंत : (१) होय.

- (२) होय. केंद्र शासनाच्या विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता रद्द केल्यामुळे सदर अभ्यासक्रम बंद करण्यात आले आहेत.
- (३) अंशतः खरे आहे. सद्यःस्थितीत विद्यापीठात एकूण ९८ अभ्यासक्रम सुरु असून त्यापैकी २५ अभ्यासक्रम हे पदवी व पदव्युत्तर पदवीचे आहेत.
- (४) ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना उपयुक्त असलेले सदर अभ्यासक्रम पुन्हा सुरु व्हावेत, यासाठी विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे नियम व निर्देशानुसार आवश्यक ते प्रस्ताव विद्यापीठामार्फत विद्यापीठ अनुदान आयोगास सादर करण्यात आले आहेत. बंद केलेले अभ्यासक्रम लवकरात लवकर सुरु व्हावेत याकरीता विद्यापीठाकडून विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडे पाठपुरावा करण्यात येत आहे.
- (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मुरुड (जि.रायगड) तालुक्यातील डोंगरी, आंबोली व एकदरा गावात
दुषित पाण्याचा पुरवठा होत असल्याबाबत**

- (९) * ३६६० श्री.महेंद्र दळवी (अलिबाग), श्री.भरतशेठ गोगावले (महाड) :
सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील
काय :-
- (१) मुरुड (जि.रायगड) तालुक्यातील डोंगरी, आंबोली व एकदरा गावात दुषित
पाण्याचा पुरवठा होत असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान
निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, दुषित पाण्यामुळे गावात उलटी व जुलाबाची साथ पसरली
असून आतापर्यंत ५० ते ६० ग्रामस्थांना या साथीची लागण झाली आहे, हे ही
खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय
आढळून आले व त्यानुसार यास जबाबदार असणा-यांविरुद्ध कोणती कारवाई
केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गुलाबराव पाटील : (१) अंशतः खरे आहे.

तपासण्यात आलेल्या १६ नमुन्यापैकी ४ नमुने दूषित असल्याचे
आढळून आले.

(२) अंशतः खरे आहे,

डोंगरी, आंबोली व एकदरा गावात उलटी जुलाबाचे एकूण ४१ रुग्ण
आढळून आले.

(३) वैद्यकीय अधिकारी, प्राथमिक आरोग्य केंद्र आगरदांडा गट विकास
अधिकारी तसेच तालुका आरोग्य अधिकारी, ता.मुरुड जि.रायगड यांनी मौजे
डोंगरी, आंबोली व एकदरा या गावांना प्रत्यक्ष गृह भेटी देवून तसेच
ग्रामस्थासमवेत चौकशी करून, गावातील परिस्थितीचा आढावा घेतला तसेच
उलटी व जुलाबाच्या अनुषंगाने आवश्यक त्या प्रतिबंधक उपाय योजना
राबविल्या. संबंधित ग्रामसेवक यांनी गावामध्ये उलटी व जुलाबाच्या
साथीच्या अनुषंगाने व्यक्तिशःलक्ष घालून उपाय योजनेबाबत कार्यवाही न

केल्यामुळे, संबंधित ग्रामसेवकांना गटविकास अधिकारी, ता.मुरुड, जि.रायगड यांनी कारणे दाखवा नोटीस बजावली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

चंद्रपूर जिल्ह्यात फ्लोराईडयुक्त पाण्याचा पुरवठा होत असल्याबाबत

(१०) * २७९० श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर), श्रीमती प्रतिभा धानोरकर (वरोरा), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.सुभाष धोटे (राजुरा), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी), श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण), श्री.सुरेश वरपुडकर (पाथरी) : सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) चंद्रपूर जिल्हा व उपविभागीय पाणी गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळेत माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये तपासणी करण्यात आलेल्या एकूण २४६१ पाणी नमुन्यांपैकी १६१ पाणी नमुने फ्लोराईडयुक्त असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, जिल्ह्यातील राजुरा, भद्रावती, कोरपना, ब्रम्हपूरी, नागभीड, चंद्रपूर, गोंडपिपरी, पोंभुर्णा, मुल, सिंदेवाही या तालुक्यांमध्ये फ्लोराईडयुक्त पाण्याचे प्रमाण अधिक आढळून आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गुलाबराव पाटील : (१) होय.

(२) अंशतः खरे आहे.

चंद्रपूर जिल्ह्यातील राजुरा, भद्रावती, कोरपना, ब्रम्हपूरी, नागभीड, चंद्रपूर, गोंडपिपरी, पोंभुर्णा, सिंदेवाही, मुल, या १० तालुक्यांपैकी ५ तालुक्यांमधील १५ गावात ६० नमुने फ्लोराईडबाधित आढळून आले आहेत.

(३) चंद्रपूर जिल्हयातील ५४ गावातील ९१३ स्त्रोतांची तपासणी केली असता, त्यापैकी १६१ स्त्रोतांचे नमुने फ्लोराईडबाधित असल्याचे आढळून आले. उर्वरित ७५२ स्त्रोतांचे पाणी पिण्यास योग्य आहे. या ५४ गावांपैकी ४५ गावांमध्ये नळपाणी पुरवठा योजनेद्वारे शुध्द पाण्याचा पुरवठा करण्यात येत आहे. उर्वरित ९ गावांपैकी ३ गावांमध्ये १ डिफ्लोरिडेशन युनिट व २ जलशुध्दीकरण संयंत्र बसविण्यात आले आहेत. २ गावांमध्ये १ जलशुध्दीकरण संयंत्र बसविण्याचे व १ गावांमध्ये नळ योजना प्रगतीपथावर आहे. १ गावांमध्ये हातपंप व विहिरीद्वारे शुध्द पाणीपुरवठा करण्यात येत आहे. ३ गावांमध्ये २ नळ योजना व १ जलशुध्दीकरण संयंत्र तात्काळ बसविण्याचे नियोजित आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

ऑरेंज सिटी विद्यालयातील (नागपूर शहर) विद्यार्थ्यांचा झालेला मृत्यू

(११) * १५८ श्री.मोहन मते (नागपूर दक्षिण) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नागपूर शहरातील बजेरिया चौकाजवळ स्कूल बसमधून उतरलेला विद्यार्थी सुरक्षित अंतरावर गेला अथवा नाही याची खातरजमा न करताच स्कूल बसचालकाने निष्काळजीपणे बस चालविल्याने बस खाली येवून ऑरेंज सिटी विद्यालयात शिक्षण घेणाऱ्या कु. यश मिश्रा या विद्यार्थ्यांचा दुर्दैवी मृत्यू झाल्याची घटना दिनांक १० जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास घडली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदरहू दुर्घटनेची चौकशी शासनाकडून करण्यात आली आहे काय,

(३) असल्यास, चौकशीत काय निष्पन्न झाले आहे व सदरहू दुर्घटनेस कारणीभूत असलेल्या संबधित शाळा प्रशासनावर शासनाकडून कोणती कारवाई करण्यात आली वा येत आहे,

(४) असल्यास, अशा प्रकारच्या घटनांना आळा घालण्यासाठी शासनाकडून कोणत्या उपाययोजना करण्यात आल्या वा येत आहेत,

(५) नसल्यास, विलंबाची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : (१) हे खरे आहे.

(२) होय.

(३) व (४) सदर घटना शाळा परिसराबाहेर घडली असून बस खाजगी मालकीची असल्याने शाळा प्रशासनावर कारवाई करण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही. तथापि, पोलिस स्टेशन गणेश पेठ, नागपूर येथे अपराध क्र.२०/२०२० कलम ३०४ भादंवि सहकलम ७३,७४ मोवा क्र.२४९ गुन्हा नोंदविण्यात आला असून पुढील तपास पोलिस विभागामार्फत सुरू आहे. याबाबत शिक्षणाधिकारी कार्यालयामार्फत शाळा मुख्याध्यापकांच्या बैठकीत वेळोवेळी सुचना देण्यात आलेल्या आहेत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील विशेषतः मुंबई, औरंगाबाद आणि नागपूर येथील तपासणी प्रयोगशाळांमध्ये वाढ करून रिक्त पदे भरण्याबाबत

(१२) * ४०१० श्री.अब् आजमी (मानखूर्द शिवाजीनगर), श्री.रईस शेख (भिवंडी पूर्व), श्री.समिर मेघे (हिंगणा), श्री.मोहन मते (नागपूर दक्षिण), श्री.प्रशांत बंब (गंगापूर), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व) : सन्माननीय अन्न व औषध प्रशासन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील नागरिकांना गुणवत्तापूर्ण औषधे मिळण्यासाठी राज्यात उत्पादित किंवा विक्री होणाऱ्या औषधांची नियमित तपासणी होणे आवश्यक असताना केवळ नाममात्र तपासण्या व चाचण्या करण्यात येत असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, राज्यातील सन २०१९ या वर्षात अन्न व औषध प्रशासनाने केलेल्या चाचण्यांमध्ये २३२ औषधांचे नमुने निकृष्ट असल्याचे निदर्शनास आले असून सर्वाधिक म्हणजे ६५ हजार विविध ब्रँडची औषधे विकली जात असून औषधांची तपासणी करणाऱ्या प्रयोगशाळांची संख्या कमी होत असल्याची बाब दिनांक १६ जानेवारी, २०२० वा त्यासुमारास निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर व इतर जिल्ह्यातील प्रयोगशाळांत कुशल मनुष्यबळाची कमतरता तसेच अपुरे कर्मचारी असल्याचे दिनांक १६ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सर्वसामान्यांना गुणवत्तापूर्ण औषधे उपलब्ध होण्यासाठी औषधांची तपासणी व दोषी औषध उत्पादकांवर नियमानुसार कारवाई करणे तसेच प्रत्यक्ष तपासणी करण्यात येत असलेल्या प्रयोगशाळांमध्ये वाढ करून मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर आणि इतर जिल्ह्यातील प्रयोगशाळांमधील कर्मचाऱ्यांची व तज्ञ अधिकाऱ्यांची रिक्त पदे तातडीने भरण्याबाबत शासनाकडून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची सर्वसाधारण कारणे कोणती ?

डॉ. राजेंद्र शिंगणे : (१) हे खरे नाही.

(२) सन २०१९ या वर्षात एकूण २३२ औषधांचे नमुने अप्रमाणित / निकृष्ट असल्याचे आढळून आले आहे.

राज्यात अन्न व औषध प्रशासनाच्या तीन प्रयोगशाळा कार्यरत असून या प्रयोगशाळांची संख्या कमी झालेली नाही.

(३) राज्यात अन्न व औषध प्रशासनाच्या तीन प्रयोगशाळेसाठी १०३ तांत्रिक पदे मंजूर असून त्यापैकी ७६ पदे भरलेली आहेत व २७ पदे रिक्त आहेत.

(४) अन्न व औषध प्रशासनाच्या आकृतिबंधाचा आढावा घेण्याची कार्यवाही शासन स्तरावर सुरू आहे. आकृतिबंधाच्या आढाव्यास मान्यता देण्याबाबतची कार्यवाही पूर्ण झाल्यानंतर प्रयोगशाळातील रिक्त पदे भरण्याबाबतची कार्यवाही तातडीने करण्यात येईल.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**लातूर जिल्ह्यातील अनुदानास पात्र घोषित शाळेतील विद्यार्थ्यांना
शालेय पोषण आहार देण्याबाबत**

(१३) * ७५९ श्री.बाबासाहेब पाटील (अहमदपूर) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यातील मान्यता प्राप्त असलेल्या अनुदानित, विनाअनुदानित खाजगी प्राथमिक व माध्यमिक शाळांना शालेय पोषण आहार योजना कार्यान्वीत करण्यासंदर्भात शासनाने आदेश निर्गमित केले आहेत त्यानुसार दिनांक १ एप्रिल, २०१९ रोजी व त्यासुमारास राज्यातील २७६ प्राथमिक शाळांना सरसकट २० टक्के अनुदानासाठी पात्र घोषित केले आहे हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, लातूर जिल्ह्यातील अनुदानास पात्र असलेल्या २२ शाळा व १३ वर्ग तुकड्यांतील विद्यार्थ्यांना शालेय पोषण आहार दिनांक १ एप्रिल, २०१९ नुसार देण्याचे आदेश असतानाही शिक्षण विभागाकडून याकडे दुर्लक्ष होत असल्याने जिल्ह्यातील काही संघटनांनी जिल्हा परिषदेच्या शिक्षणाधिकारी यांना सदरचा आहार तातडीने देण्यात यावा अशी मागणी माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान केली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, शासनाने उपरोक्त प्रकरणाची चौकशी केली आहे काय,
- (४) असल्यास चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार लातूर जिल्ह्यातील शाळांना शालेय पोषण आहार देण्यासाठी शासनाने कोणती उपाययोजना केली आहे वा करण्यांत येत आहे,
- (५) नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : (१) हे खरे आहे.

(२) शासन निर्णय दि. १३ सप्टेंबर, २०१९ अन्वये लातूर जिल्ह्यातील २२ शाळांना व ८ वर्ग तुकड्यांना दि.०१/०४/२०१९ पासून सरसकट २० टक्के अनुदानास पात्र घोषित केले आहे. सदर घोषित शाळांना शालेय पोषण आहार योजनेचा लाभ देण्याबाबत विनंती अर्ज प्राप्त झाले होते.

(३) व (४) शासन निर्णय दि.१३ सप्टेंबर, २०१९ अन्वये अनुदानास पात्र घोषित केलेल्या लातूर जिल्ह्यातील शाळांना शालेय पोषण आहार योजना लागू केली आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील जलप्रदुषणास प्रतिबंध करण्याबाबत

(१४) * १७५९ श्री.संग्राम थोपटे (भोर), श्री.निलेश लंके (पारनेर), श्री.अशोक पवार (शिरूर), श्री.सुनिल शेळके (मावळ), श्री.सुनिल टिंगरे (वडगाव शेरी), श्री.बाळासाहेब आजबे (आष्टी), श्री.संदिप क्षिरसागर (बीड), श्री.यशवंत माने (मोहोळ), अॅड.माणिकराव कोकाटे (सिन्नर), श्री.राजू कारेमोरे (तुमसर), श्री.नरेंद्र भोंडेकर (भंडारा), श्री.राहूल कुल (दोंड), श्री.भारत भालके (पंढरपूर), श्री.दिपक चव्हाण (फलटण), श्रीमती सुमन पाटील (तासगाव - कवठेमहांकाळ) : सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) केंद्रीय पेयजल आणि स्वच्छता मंत्रालयाने राष्ट्रीय पेयजल कार्यक्रमांतर्गत केलेल्या पाहणीत राज्यातील ३७ टक्के नैसर्गिक जलस्त्रोत प्रदूषित असून हे प्रदुषण औद्योगिक क्षेत्रांमधील रासायनिक सांडपाणी आणि घरगुती सांडपाणी यामुळे सर्वाधिक होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, जलप्रदुषणाला प्रतिबंध करण्यासाठी स्थानिक पातळीवर जिल्हाधिकारी, जिल्हा पोलीस प्रमुख, जिल्हा न्यायाधीश आणि प्रदुषण नियंत्रण मंडळ यांची संयुक्त समिती स्थापन केली असून या समितीने उक्त प्रकरणी कारवाई करून त्याबाबतचा अहवाल पाठविण्याचे आदेश केंद्र शासनाने राज्य शासनास दिले आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले व त्यानुसार राज्यातील जलस्त्रोतांचे प्रदूषण टाळण्याबाबत कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गुलाबराव पाटील : (१) हे अंशतः खरे आहे.

सन २०१९-२०२० या आर्थिक वर्षात राज्यातील ग्रामीण भागातील पिण्याच्या पाण्याच्या स्त्रोतांच्या तपासणीमधील केंद्र शासनाच्या IMIS वर झालेल्या नोंदीनुसार रासायनिक तपासणीतून १०.१ टक्के व जैविक तपासणीतून ८.३९ टक्के स्त्रोत दूषित आढळून आलेले आहेत.

(२) हे खरे आहे.

नदी प्रदुषणावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी जिल्हा पातळीवर, जिल्हाधिकारी, जिल्हा पोलीस प्रमुख, जिल्हा न्यायाधीश आणि महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ यांचा समावेश असलेल्या पर्यावरण संनियंत्रण कृती दलाची स्थापना, प्रदुषित नदी पट्टे असलेल्या जिल्ह्यांमध्ये करण्यात आलेली आहे. तसेच राज्य पातळीवर नदी पुनरुस्थापन समितीचे गठन करण्यात आले आहे. सदर समिती राज्यस्तरावर प्रदुषित नद्यांसाठी बनविण्यात आलेल्या कृती आराखड्यांच्या अंमलबजावणीवर संनियंत्रणाचे काम करते. केंद्रीय प्रदुषण नियंत्रण मंडळ जलशक्ती मंत्रालय, भारत सरकार ह्यांना या समितीमार्फत अहवाल सादर करण्यात येतो.

(३) जलस्रोतांचे प्रदुषण टाळण्याबाबत खालीलप्रमाणे उपाययोजना करण्यात आली आहे:-

(i) कारखान्यांना नदीमध्ये प्रक्रियायुक्त सांडपाणी सोडण्यास प्रतिबंध करण्यात आला आहे.

(ii) स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्यांचे सांडपाणी व्यवस्थापन व घनकचरा व्यवस्थापनासाठी भांडवली खर्चातून २५ टक्के रक्कम राखीव ठेवून, सदरची याच कारणासाठी वापरणे बंधनकारक केले आहे.

(iii) स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी सांडपाणी यंत्रणा बांधून अद्ययावत करण्यासाठी नोटीसा दिलेल्या आहेत.

(iv) कारखान्यांचे प्रदुषण निहाय वर्गीकरण करून जास्त प्रदुषण करणाऱ्या कारखान्यांना संगणकीय पध्दतीने निवडून भेटी दिल्या जातात.

(v) १७ वर्गीकृत गटातील कारखान्यांना ऑनलाईन मॉनिटरिंग सिस्टिम लावणे बंधनकारक केलेले आहे. त्यानुसार संबंधित कारखान्यांनी यंत्रणा बसविलेली आहे.

(vi) नदीच्या सर्वेक्षणाचे अहवाल महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळाच्या संकेतस्थळावर ठेवले जातात.

(vii) महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळाने तयार केलेल्या अंमलबजावणी धोरणानुसार (Enforcement Policy) कारखान्यांवर कार्यवाही केली जाते.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबई विद्यापीठास अनुदानाची रक्कम देण्याबाबत

(१५) * १९०० श्री.निलेश लंके (पारनेर), श्री.अशोक पवार (शिरूर), श्री.सुनिल शेळके (मावळ), श्री.सुनिल टिंगरे (वडगाव शेरी), श्री.बाळासाहेब आजबे (आष्टी), श्री.संदिप क्षिरसागर (बीड), श्री.यशवंत माने (मोहोळ), श्री.मोहनराव हंबर्डे (नांदेड दक्षिण), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्री.फारूक शाह (धुळे शहर), अॅड.माणिकराव कोकाटे (सिन्नर), श्री.मनोहर चंद्रिकापूरे (अर्जुनी-मोरगांव), श्री.शेखर निकम (चिपळूण), श्री.दिपक चव्हाण (फलटण), श्रीमती सुमन पाटील (तासगाव - कवठेमहांकाळ) : सन्माननीय उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्य शासनामार्फत दरवर्षी विद्यापीठाच्या विकास कामासाठी मुंबई विद्यापीठास विविध प्रकारचे अनुदान देण्यात येते, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, मुंबई विद्यापीठास गेल्या वर्षी देण्यात आलेल्या अनुदानाच्या रक्कमेपैकी शासनाकडे रुपये २७.९८ कोटी प्रलंबित असल्याचे दिनांक २५ ऑक्टोबर, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, विद्यापीठाने उर्वरित अनुदानाची रक्कम तातडीने देण्यात यावी अशी मागणी शासनाकडे केली असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, मुंबई विद्यापीठास प्रलंबित अनुदानाची रक्कम देण्याचे दृष्टीने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे ?

श्री. उदय सामंत : (१) अंशतः खरे आहे.

(२) नाही.

(३) नाही.

(४) मुंबई विद्यापीठाच्या विकास कामांकरिता (राष्ट्रीय उच्चतर शिक्षा अभियान) अंतर्गत व शासनाकडून एकूण रु.३०.६६ कोटी अनुदान मंजूर करण्यात आले असून आतापर्यंत त्यापैकी रु.१७.७० कोटी एवढी अनुदानाची रक्कम विद्यापीठास उपलब्ध करून देण्यात आलेली आहे. उर्वरित रकमेचा प्रस्ताव मुंबई विद्यापीठाकडून प्राप्त झाल्यावर सदरहु रक्कम विद्यापीठास उपलब्ध करून देता येणे शक्य होईल.

मुंबई विद्यापीठाच्या प्रो.बाळ आपटे सेंटर फॉर स्टडीज इन स्टुडंट्स अँड युथ मुव्हमेंट या केंद्रासाठी रु.२५.०० कोटी निधी मंजूर करण्यात आलेला आहे. त्यापैकी रु.६.०० कोटी या केंद्रास वितरित करण्यात आले आहेत.

मा.श्री.बाळासाहेब ठाकरे अध्यासन केंद्राकरीता रु.५.०० कोटी निधी मंजूर करण्यात आलेला आहे. त्यापैकी या अध्यासन केंद्रास रु.१.०० कोटी वितरित करण्यात आले आहेत. उक्त (२) व (३) मधील उर्वरित रकमेचा प्रस्ताव मुंबई विद्यापीठाकडून प्राप्त झाल्यावर सदरहु रक्कम विद्यापीठास उपलब्ध करून देण्यात येईल.

मुंबई विद्यापीठाच्या कलिना कॅम्पस येथील गरवारे इन्स्टिट्यूटकडून होत असलेली अनियमितता

(१६) * ८४५ श्री.संजय पोटनीस (कलिना), श्री.दिलीप लांडे (चांदिवली), श्री.सुनिल राऊत (विक्रोळी), श्री.मोहन मते (नागपूर दक्षिण), श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी), श्री.योगेश सागर (चारकोप), श्रीमती माधुरी मिसाळ (पर्वती), श्री.संजय सावकारे (भुसावळ) : सन्माननीय उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई विद्यापीठाच्या कलिना कॅम्पसमध्ये सुरु असलेल्या गरवारे इन्स्टिट्यूटमध्ये कौशल्यविकास अभ्यासक्रमाच्या नावाखाली खाजगी संस्थेशी सामंजस्य करार करून अनेक अभ्यासक्रम चालविण्यात येत असल्याचे दिनांक ६ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, महाविद्यालयांनी विद्यापीठाकडून अभ्यासक्रमाची परवानगी न घेता गरवारे संस्थेशी सामंजस्य करार करून नवनवीन अभ्यासक्रम सुरु करण्यात येऊन मोठ्या प्रमाणात शुल्क आकारून विद्यापीठास नाममात्र २० टक्के रक्कम देऊन विद्यापीठाची पदवी वितरित करण्याचे गैरप्रकार शहरातील अनेक नामांकित संस्थांनी सुरु केले आहेत, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, अनेक अभ्यासक्रमांना मान्यता नसतानाही अभ्यासक्रमांसाठी विद्यार्थ्यांकडून मोठ्या प्रमाणात शुल्क आकारणी होत आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (४) असल्यास, याबाबत शासनाने सखोल चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले,
 (५) असल्यास, संबंधिताविरुद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
 (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. उदय सामंत : (१) अंशतः खरे आहे. विद्यार्थ्यांना कौशल्याभिमुख, नाविन्यपूर्ण अभ्यासक्रम उपलब्ध करून देण्याच्या उद्देशाने स्थापन केलेली गरवारे व्यवसाय शिक्षण व विकास संस्था ही मुंबई विद्यापीठाची स्वयत्त संस्था असून सर्व अभ्यासक्रम विद्यापीठाच्या सक्षम प्राधिकरणांच्या परवानगीने चालविण्यात येतात. जिथे विशेष कौशल्याची गरज असते अशावेळी सामंजस्य करारांद्वारे विविध संस्थाबरोबर कौशल्यवर्धक अभ्यासक्रम चालविले जातात.

- (२) हे खरे नाही.
 (३) हे खरे नाही.
 (४) प्रश्न उद्भवत नाही.
 (५) प्रश्न उद्भवत नाही.
 (६) प्रश्न उद्भवत नाही.

गोर्दिया जिल्ह्यातील पर्यटन स्थळांचा विकास करण्याबाबत

- (१७) * २४४ श्री.मनोहर चंद्रिकापूरे (अर्जुनी-मोरगांव) : सन्माननीय पर्यटन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
 (१) गोरेगांव (जि.गोंदिया) तालुक्यातील मांडादेवी, ईटीहाडोह धरण, नवेगांव बांध तसेच अर्जुनी/मोरगांव येथील प्रतापगढ इत्यादी पर्यटन स्थळाकडे शासनाचे दुर्लक्ष होत असल्याचे माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
 (२) असल्यास, ईटीयाडोह धरणाचे अस्तीत्व वाचविण्याकरीता एक समिती स्थापन करण्यात आली असून ईटीयाडोह व नवेगांव बांध या पर्यटन क्षेत्राकरीता रुपये ५० कोटी इतक्या निधीला मान्यता तसेच नियोजन

आराखडा तयार करण्यात येऊन फाऊंडेशनची निर्मिती करण्यात आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार पर्यटन विभागाने गोंदिया जिल्ह्यातील पर्यटन स्थळांचा विकास होण्याच्यादृष्टीने कोणत्या उपाययोजना केल्या वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. आदित्य ठाकरे : (१) हे खरे नाही.

प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेअंतर्गत पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, शासन निर्णय, दि.६/२/२०१८ अन्वये मौजे नवेगांव बांध (तालुका-अर्जुनी-मोरगांव) आणि प्रतापगड (तालुका-अर्जुनी-मोरगांव) येथील अनुक्रमे रु.४९४.०५ लक्ष व रु.४८८.४१ लक्षांच्या विकास कामांसाठी प्रशासकीय मंजूरी देऊन सदर दोन्ही कामांसाठी प्रत्येकी रु.५०.०० लक्ष निधी वितरीत करण्यात आला आहे. यामध्ये प्रवेशव्दार, प्रसाधनगृह, संरक्षक भिंत, लॉन आणि बागबगीचा, पोचरस्ता, वाहनतळ इत्यादी कामांचा समावेश आहे.

तसेच केंद्र शासनाने मंजूरी दिलेल्या भंडारा-गोंदिया-नागपूर निसर्ग पर्यटन मेगा सर्किटसाठी राज्य शासनाकडून आतापर्यंत रु.२८.९१ कोटी निधी उपलब्ध करून देण्यात आला असून या मेगा सर्किटमध्ये गोंदिया जिल्ह्यातील नवेगाव बांध येथील कामांचा समावेश आहे.

सन २०१६-१७, सन २०१७-१८ व सन २०१८-१९ मध्ये जिल्हा वार्षिक योजनेअंतर्गत उपलब्ध निधीमधून (१) नवेगांव बांध येथे बालोद्यान, सोलर लाईट बसविणे, अंतर्गत रस्त्याचे मजबूतीकरण व डांबरीकरण, पोचमार्गाचे नुतनीकरण व डांबरीकरण, बालोद्यानाचे सौंदर्यीकरण, माहिती फलक बसविणे (२) प्रतापगड येथे सभागृह बांधकाम, सिमेंट कॉक्रीट रस्ता, पोच मार्गाची दुरुस्ती जलशुध्दीकरण युनीट बसविणे, किचन शेड व स्वच्छतागृह बांधकाम करणे (३) इटीयाडोह येथे बगीचा दुरुस्ती व आवरभिंत बांधकाम करणे, माहिती फलक बसविणे (४) मांडादेवी येथे शौचालय बांधकाम व पाण्याची सोय करणे, पेव्हरब्लॉक बसविणे, खेळांचे साहित्य पुरविणे इत्यादी कामे पूर्ण करण्यात आलेली आहेत.

(२) नाही.

अशा प्रकारची कोणतीही समिती पर्यटन विभाग अथवा जलसंपदा विभागामार्फत स्थापन करण्यात आलेली नाही.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

रत्नागिरी जिल्ह्यातील प्राथमिक शाळांना क्रिडांगण उपलब्ध करून देण्याबाबत

(१८) * ८२६ श्री.राजन साळवी (राजापूर) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) रत्नागिरी जिल्ह्यातील २२६२ पैकी २२२५ प्राथमिक शाळांना स्वतःचे क्रिडांगण नसल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शाळांना क्रिडांगण नसल्याने विद्यार्थ्यांना खेळापासून वंचित राहावे लागत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, बालकांच्या मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम, २००९ नुसार शाळांमध्ये मुलभूत सुविधा उपलब्ध करून देणे बंधनकारक असतांनाही जिल्ह्यातील २२२५ प्राथमिक शाळांना स्वतःचे क्रिडांगण नसल्याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले आहे,

(४) असल्यास, त्यानुसार शासनाने काय कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : (१) व (२) अंशतः खरे आहे.

सन २०१८-१९ च्या यु-डायस रिपोर्टनुसार रत्नागिरी जिल्ह्यातील एकूण २५८२ शाळांपैकी २२७६ प्राथमिक शाळांना स्वतःचे खेळाचे मैदान उपलब्ध आहे. उर्वरित ३०६ शाळांसाठी शाळा व्यवस्थापन समित्यांच्या माध्यमातून खाजगी मालकीच्या शेत जमिनी व पडिक जमिनी मैदान म्हणून खेळण्यासाठी उपलब्ध करण्यात आल्या आहेत.

(३), (४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**तळोजा (ता.पनवेल, जि.रायगड) औद्योगिक
वसाहतीमुळे होत असलेले प्रदुषण**

(१९) * ४० श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.महेश बालदी (उरण),
अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्रीमती
मनिषा चौधरी (दहिसर) : सन्माननीय पर्यावरण मंत्री पुढील गोष्टींचा

खुलासा करतील काय :-

(१) पनवेल (जि.रायगड) तालुक्यातील खारघर, कामोठे, कळंबोली, खांदा
कॉलनी व नवीन पनवेल परिसरात विशेषतः पहाटेच्या वेळी तळोजा
औद्योगिक वसाहतीतील कंपन्यामार्फत सोडण्यात येणाऱ्या दुर्गंधीयुक्त
वायुमुळे नागरिकांच्या आरोग्याला धोका निर्माण झाला असल्याचे माहे
नोव्हेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे
काय,

(२) तसेच या वसाहतीजवळ असणाऱ्या कासाडी नदीत सोडण्यात येणाऱ्या
रासायनिक मिश्रीत दुषित सांडपाण्यामुळे खारपुटी नष्ट होत असल्याचे
निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, शासनाच्या वारंवार निदर्शनास आणून देखील संबंधीत
विभागाच्या अधिकाऱ्यांच्या दुर्लक्षामुळे कोणतीच कारवाई होत नसल्याने
नागरीकांना त्रास सहन करावा लागत असून पर्यावरणाचा समतोल राखण्यास
पुरक असणारी खारपुटी नष्ट होत असल्यामुळे जमिनीची पाण्यापासून होणारी
धूप, जलचर प्राणी व मासे यांना धोका निर्माण झाला आहे, हे ही आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय
आढळून आले व त्यानुसार संबंधीत कंपन्या तसेच दुर्लक्ष करणाऱ्या
अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. आदित्य ठाकरे : (१) हे खरे नाही.

विचाराधीन परिसरात दुर्गधीयुक्त वायूमुळे त्रास होत असल्याबाबतच्या तक्रारी महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाकडे प्राप्त झालेल्या आहेत. त्या अनुषंगाने, माहे जानेवारी, २०२० मध्ये कार्यवाही करण्यात आली आहे. तसेच, या कालावधीत सदर परिसरात महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाकडून करण्यात आलेल्या पाहणीदरम्यान घोट-चाळ गावाशेजारी असणा-या नागरी घनकचरा प्रकल्पाची दुर्गधी आजूबाजूच्या सुमारे २५०-३०० मी. परिसरात जाणवत होती. तसेच, रोडपाली परिसरात औद्योगिक सांडपाणी वाहून नेणाऱ्या पाईपलाईनची गळती झाल्यामुळे दुर्गधी जाणवत होती. मात्र, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळामार्फत सदर पाईपलाईनची दुरुस्ती तात्काळ करण्यात आली. महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळामार्फत तळोजा औद्योगिक वसाहतीमधील उद्योगांची वळोवेळी पाहणी करण्यात येते. पाहणीदरम्यान दोषी आढळणा-या उद्योगांवर नियमानुसार कारवाईदेखील करण्यात येते.

(२) व (३) हे खरे नाही.

उप वनसंरक्षक, अलिबाग यांच्या अहवालानुसार औद्योगिक सांडपाण्यामुळे खारफुटी नष्ट होत असल्याची बाब वन विभागाच्या निदर्शनास आलेली नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**कुरकुंभ (ता.दौंड, जि.पुणे) औद्योगिक वसाहतीतील दुषित
सांडपाणी व वायुमुळे होणारे प्रदूषण**

(२०) * ३७१६ श्री.राहूल कुल (दौंड), श्री.सुनिल कांबळे (पुणे कॅन्टोन्मेंट) :

सन्माननीय पर्यावरण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कुरकुंभ (ता.दौंड, जि.पुणे) औद्योगिक वसाहतीतील विश्व लॅबोटेरीज कंपनी व इतर रासायनिक प्रकल्पातून सोडण्यात येणारे दुषित सांडपाणी व वायुमुळे मोठ्या प्रमाणावर प्रदूषण होत असल्याने नागरीकांच्या जीवाला धोका निर्माण झाला असल्याचे माहे नोव्हेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रदूषण रोखण्यासाठी उपाययोजना करण्याबाबत लोकप्रतिनिधींनी वारंवार शासनाकडे पाठपुरावा केलेला असून याबाबत जिल्हा प्रशासन, राज्य प्रशासन यांचेकडे बैठका झाल्या असून देखील कोणतीही उपाययोजना करण्यात आली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले व त्यानुसार परिसरातील ज्या कंपन्यांकडे दूषित पाणी शुद्ध करण्याच्या यंत्रणा नाहीत तसेच ज्या कंपन्यांकडून वायु प्रदुषण होत आहे अशा कंपन्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. आदित्य ठाकरे : (१) हे खरे आहे.

(२) व (३) • मे.विश्व लॅबोरीज कंपनीमधून अप्रक्रियाकृत औद्योगिक सांडपाणी उद्योगाबाहेर सोडण्यात येत असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये निदर्शनास आल्याने सदर उद्योगावर महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळामार्फत दिनांक १६/०१/२०२० रोजी उत्पादन बंदचे निर्देश देण्यात आलेले आहेत.

• मे.हार्मोनी ऑर्गॅनिकस प्रा.लि. या उद्योगामधून काही प्रमाणात औद्योगिक सांडपाणी उद्योगाबाहेर जात असल्याचे निदर्शनास आल्याने महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळामार्फत सदर उद्योगास दिनांक ०९/०१/२०२० रोजी उत्पादन बंद करण्याचे निर्देश देण्यात आले होते. तथापि, दिनांक २३/०१/२०२० रोजी बँक हमी व काही अटी व शर्तीच्या आधारे सदर उद्योगास उत्पादन सुरु करण्याचे निर्देश देण्यात आलेले आहेत.

• महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळामार्फत उद्योगांना वेळोवेळी भेटी देऊन सांडपाण्याची गुणवत्ता तपासण्यात येते व दोषी उद्योगांवर जल (प्रदूषण प्रतिबंध व नियंत्रण) कायदा, १९७४ अंतर्गत व वायू (प्रदूषण प्रतिबंध व नियंत्रण) कायदा, १९८१ अंतर्गत कारवाई करण्यात येते.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबईतील इंटिग्रेटेड महाविद्यालयातील गैरकारभाराबाबत

(२१) * ३३९२ श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई व परिसरात, महाविद्यालये व खाजगी शिकवण्या असे एकत्रित शिक्षण देणाऱ्या संस्थांना (इंटिग्रेटेड) परवानगी दिल्याचे माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, त्या परिसरातील जुन्या पारंपारिक महाविद्यालयांवरही याचा परिणाम होत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, इंटिग्रेटेड महाविद्यालये सुरु करण्यासाठी आवश्यक जागा व शिक्षक संख्या इत्यादी निकषांची पूर्तता होत नाही तसेच एकच संस्था असतानाही शिकवणी आणि महाविद्यालय यांचे वेगवेगळे शुल्क विद्यार्थ्यांकडून वसूल करण्यात येत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) इंटिग्रेटेड महाविद्यालयामध्ये विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेऊ नये असे सूचनापत्र शासनाने जारी केले असतानाही इंटिग्रेटेड महाविद्यालयांच्या परवानगीची प्रक्रिया पूर्ण होण्यापूर्वीच या महाविद्यालयांना अकरावीच्या केंद्रीय प्रवेश प्रक्रियेत समाविष्ट करण्यात आल्याने पालकांची दिशाभूल झाली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, याप्रकरणी शासनाने सखोल चौकशी केली आहे काय,

(६) असल्यास, चौकशीत काय निदर्शनास आले, त्यानुसार इंटिग्रेटेड महाविद्यालयातील गैरप्रकार रोखण्याच्या दृष्टीने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : (१) काही नवीन कनिष्ठ महाविद्यालयांना स्वयंअर्थसहाय्यित तत्वावर काही अटी शर्तीच्या अधीन राहून परवानगी देण्यात आली आहे.

(२) नवीन शाळा सुरु झाल्यानंतर काही इतर शाळांची पटसंख्या कमी झालेली आहे.

(३) काही शाळांनी परवानगी आदेशामध्ये विहित केलेल्या अटीची पूर्तता केलेली नाही.

(४) हे खरे नाही.

(५) व (६) याबाबत तपासणी करून आवश्यक कार्यवाही होत आहे. तथापि, याबाबतचे प्रकरण न्यायप्रविष्ट आहे.

राज्यातील शालेय शिक्षणाचा दर्जा उंचावण्याबाबत

(२२) * १६६३ श्री.पृथ्वीराज चव्हाण (कराड दक्षिण), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नीती आयोगातर्फे प्रकाशित करण्यात आलेल्या शालेय शिक्षण गुणवत्ता निर्देशांकात (School Education Quality Index) महाराष्ट्राचे स्थान तीसऱ्या क्रमांकावरून सहाव्या क्रमांकावर घसरले असल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शालेय शिक्षण गुणवत्ता निर्देशांकात महाराष्ट्राचे स्थान तीसऱ्या क्रमांकावरून सहाव्या क्रमांकावर घसरण्याबाबतची कारणे काय आहेत,

(३) असल्यास, राज्यातील शालेय शिक्षणाचा दर्जा सुधारण्यासाठी शासनाने कोणत्या उपाययोजना केल्या आहेत वा करण्यात येत आहेत,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : (१) हे खरे आहे.

(२) सन २०१५-१६ च्या अहवालानुसार महाराष्ट्र राज्य तिसऱ्या क्रमांकावर होते. तर सन २०१६-१७ च्या अहवालानुसार महाराष्ट्र राज्य ६ व्या क्रमांकावर आहे. सन २०१५-१६ मध्ये महाराष्ट्र राज्यामध्ये ५८.६ टक्के गुण प्राप्त केले होते. तर सन २०१६-१७ च्या अहवालानुसार राज्याने ६२.५ टक्के गुण प्राप्त केले आहेत. त्यामुळे राज्यातील शालेय शिक्षणाची अधोगती झाली असे म्हणता येत नाही.

(३) केंद्र शासनाने जे दर्शक (indicators) निवडले त्यामध्ये खालील दर्शकांचा अंतर्भाव केला आहे :- मुख्याध्यापकांची नियुक्ती थेट निवड प्रक्रीयेतून करणे, शिक्षकांच्या ऑनलाईन बदल्या/नियुक्त्या करणे, शिक्षक व विद्यार्थ्यांची डिजीटल तंत्रज्ञानाद्वारे उपस्थिती दर्शविणे, संगणक सहाय्यित शिक्षण, मुलां-मुलींसाठी स्वतंत्र स्वच्छतागृह व पिण्याच्या पाण्याची सुविधा उपलब्ध करणे हे आहेत. राज्य शासन वरील घटकांमध्ये सुधारणा करण्यासाठी प्रयत्नशील असून त्या दृष्टीने उचित कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**अन्न व औषध प्रशासनाने विशेष मोहिमेअंतर्गत राज्यातील
कोल्ड स्टोअरेजवर टाकलेल्या धाडीबाबत**

(२३) * ४३३६ श्री.सचिन कल्याणशेठ्ठी (अक्कलकोट), श्रीमती माधुरी मिसाळ (पर्वती), श्री.योगेश सागर (चारकोप), श्री.प्रताप अडसड (धामणगाव रेल्वे), श्री.संजय सावकारे (भुसावळ) : सन्माननीय अन्न व औषध प्रशासन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अन्न व औषध प्रशासनामार्फत विशेष मोहिमेअंतर्गत गुप्त वार्ता (अन्न) विभागाने न्युट्रालाईट पॅट स्प्रेट, डिलीसीयस पॅट स्प्रेड अॅण्ड अमुल लाइय पॅट स्प्रेड या अन्नपदार्थांचे उत्पादन करणाऱ्या नामांकीत संस्थांच्या राज्यातील विविध ठिकाणी असणाऱ्या कोल्ड स्टोअरेजवर धाड टाकून एकूण रुपये ६९ लाख ३४ हजार २३२ इतक्या रक्कमेचा साठा जप्त केला असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदरहू कंपनीने झीरो कॉलेस्ट्रॉल, लो फॅट व लो कॉलेस्ट्रॉल अशी जाहिरात उत्पादनांवर केली असून अशी जाहिरात करून उत्पादन विकणे हे अन्न सुरक्षा कायद्याने गुन्हा आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, त्यानुसार शासनाने संबंधीत कंपनीवर कोणती कारवाई केली त्याचे स्वरूप काय आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. राजेंद्र शिंगणे : (१) अन्न व औषध प्रशासनाच्या गुप्तवार्ता विभागातील अधिका-यांनी दि. ०२.०१.२०२० ते दि. १०.०१.२०२० या कालावधीत न्युट्रलाईट फॅट स्प्रेट, डिलीसीयस फॅट स्प्रेड अँड अमुल लाइय फॅट स्प्रेड या अन्न पदार्थांचे उत्पादन करणा-या नामांकित पेढ्यांच्या राज्यातील विविध ठिकाणी असलेल्या कोल्ड स्टोरेजवर धाडी टाकून फॅट स्प्रेड या अन्न पदार्थांचा एकूण रू. ०१,०३,१९,९८२/- किमतीचा साठा जप्त केलेला आहे.

(२) होय, हे खरे आहे.

(३) सदर कारवाईच्या वेळी घेण्यात आलेल्या अन्न पदार्थांचे नमुने विश्लेषणासाठी प्रयोगशाळेत पाठविण्यात आलेले आहेत. सदर विश्लेषण अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर चौकशीअंती सर्व संबंधितांवर अन्न सुरक्षा व मानदे कायदा २००६ अंतर्गत कायदेशीर कारवाई घेण्यात येईल.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मरीन ड्राईव (मुंबई) येथील मादाम कामा वसतिगृहातील समस्यांबाबत

(२४) * ३७७८ डॉ.भारती लव्हेकर (वर्सावा), श्री.फारूक शाह (धुळे शहर), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम) : सन्माननीय उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई मरीन ड्राईव येथील मादाम कामा वसतिगृहातील मुलींची जबाबदारी मुंबई विद्यापिठाकडे असतानाही त्याकडे प्रशासनाकडून दुर्लक्ष करण्यात येत असल्याची बाब माहे ऑक्टोबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, वसतिगृहामध्ये वैद्यकीय सुविधा, सीसीटीव्हीचा अभाव, अपुरे सुरक्षारक्षक, खिडक्यांना ग्रील नसून, उपाहारगृह व खानावळही मागील काही दिवसांपासून बंद असल्यामुळे विद्यार्थीनींना जेवण बाहेरून मागवावे लागत असल्याने आर्थिक भुर्दंड पडत असल्याचे दिनांक २० ऑक्टोबर, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपाहारगृहातील कर्मचा-यांमध्ये वारंवार भांडणे होत असून त्यांना बाहेरून भेटण्याकरिता येणाऱ्या व्यक्तींसाठी मुलींना त्रास होत असल्याच्या तक्रारी मुलींनी प्रशासनाकडे वारंवार केल्या आहेत हे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय व चौकशीत काय आढळून आले, त्यानुसार पुढे काय कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. उदय सामंत : (१) नाही.

(२) नाही.

वसतिगृहात सदयःस्थितीत प्रवेशद्वाराजवळ, उदवाहनाजवळ अशी चार सीसीटीव्ही लावले आहेत. तसेच प्रत्येक मजल्यावर सीसीटीव्ही व लोखंडी जाळ्या बसवण्याची प्रक्रिया सुरु आहे.

(३) नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

कोल्हापूर जिल्ह्याच्या पर्यटन विकासाबाबत

(२५) * ३८६७ श्री.प्रकाश आंबिटकर (राधानगरी) : सन्माननीय पर्यटन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कोल्हापूर जिल्ह्याचा पर्यटन विकास होण्याच्यादृष्टीने पर्यटन विकास आराखडा तयार करून ८ वर्ष होऊनही शासनाकडून कोणतीही उपाययोजना करण्यात आली नसल्याची बाब माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, पर्यटकांना आवश्यक असणाऱ्या सोयी सुविधा उपलब्ध करून पर्यटन स्थळाची प्रसिध्दी करण्याची आवश्यकता आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, सदर विकास आराखड्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे, त्याची सद्यःस्थिती काय आहे,
 (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. आदित्य ठाकरे : (१), (२) व (३) कोल्हापूर जिल्हा पर्यटन विकास आराखड्यास राज्य पर्यटन विकास समितीची मान्यता घेण्याची कार्यवाही करण्यात येत आहे.

दरम्यान कोल्हापूर जिल्हयातील पर्यटनस्थळांच्या ठिकाणी मूलभूत सोयी-सुविधा पुरविण्यासाठी प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेतर्गत सन २०१९-२० मध्ये रु. ५६५.५० लक्ष, सन २०१८-१९ मध्ये रु. ३९४.७० लक्ष निधी जिल्हाधिकारी, कोल्हापूर यांना वितरीत करण्यात आला आहे. सदर निधीमधून आणि जिल्हा वार्षिक योजनेमधून कोल्हापूर जिल्हयातील पर्यटन स्थळांच्या ठिकाणी विविध मूलभूत सोयी-सुविधा पुरविण्यात आल्या आहेत.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

भंडारा जिल्हयात धान खरेदी केंद्रात वाढ करणेबाबत

(२६) * २१९१ श्री.राजू कारेमोरे (तुमसर), श्री.नरेंद्र भोंडेकर (भंडारा) : सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) भंडारा जिल्हयात प्रतिवर्षी शासकीय आधारभूत हमीभाव धान खरेदी केंद्रे उभारली जात असून सन २०१७-२०१८, २०१८-२०१९ या २ वर्षात साकोली, लाखनी, लाखांदूर तालुक्यात ३५ व तुमसर, मोहाडी तालुक्यात २४ तसेच भंडारा व पवनी तालुक्यात केवळ ०८ धान खरेदी केंद्र सुरु असल्याने वाढीव धान खरेदी केंद्रासाठी स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई यांच्याकडे माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान लेखी निवेदनाद्वारे मागणी केलेली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शेतकऱ्यांचा शेतमाल मोठ्याप्रमाणात खरेदी व्हावा या हेतूने शासकीय आधारभूत हमीभाव धान खरेदी केंद्रांमध्ये वाढ करण्याची आवश्यकता असतानाही जिल्हा मार्केटिंग अधिकारी, मार्केटिंग फेडरेशन, भंडारा जिल्हा यांच्या दिरंगाईमुळे व व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र मार्केटिंग फेडरेशन, मुंबई यांनी केलेल्या दुर्लक्षामुळे शेतकरी व बेरोजगार सहकारी संस्थांचे धान खरेदी केंद्र सुरु करण्यासंदर्भातील प्रस्ताव प्रलंबित आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) तसेच भंडारा जिल्ह्यात माहे डिसेंबर, २०१९ व जानेवारी, २०२० या दरम्यान झालेल्या अवकाळी पावसामुळे धान खरेदी केंद्रावरील उघड्यावर साठविलेल्या धानाची मोजणी न केल्याने शेतकऱ्यांचे नुकसान झाले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार दोषींविरुद्ध कारवाई होणे तसेच शेतकऱ्यांना धान नुकसान भरपाई देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. छगन भुजबळ : (१) हे खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

स्थानिक लोकप्रतिनिधींच्या मागणीनुसार, मार्केटिंग फेडरेशन व जिल्हाधिकारी, भंडारा यांच्याद्वारे आवश्यकतेनुसार नवीन खरेदी केंद्र सुरु करण्यात आली आहेत.

(३) हे अंशतः खरे आहे.

शासन परिपत्रक क्रमांक खरेदी १०१९/ प्र.क्र. ९८/ नापु २९ दिनांक ०९ सप्टेंबर, २०१९ मध्ये नमूद केल्यानुसार खरेदी केंद्रांवर योग्य त्या सुविधा पुरवण्याची कार्यवाही अभिकर्ता संस्थांकडून करण्यात येते.

(४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**उस्मानाबाद जिल्हातील उमरगा / लोहारा तालुक्यातील
पाणीपुरवठा योजनेची कामे राष्ट्रीय पेयजल योजना
२०१८-१९ अंतर्गत पूर्ण करणेबाबत**

(२७) * २४०५ श्री.जानराज चौगुले (उमरगा) : सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) उस्मानाबाद जिल्ह्यातील उमरगा/लोहारा तालुक्यातील सालेगाव, बाभळसूर, मातोळा, कवठा, पेठसांगवी, नारंगवाडी, नारंगवाडी (पूर्व), नाईचाकूर, बोरी, जेवळी, जेवळी दक्षिण, सास्तूर, होळी आदी भूकंपग्रस्त गावांचा राष्ट्रीय पेयजल योजना २०१८-१९ अंतर्गत समावेश करण्यात आला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग यांच्या दिनांक २७ जुलै, २०१८ रोजीच्या राष्ट्रीय पेयजल योजनेच्या आदेशानुसार पूर्वीच्या ३ खेडी व २२ खेडी पाणीपुरवठा योजनेतून कामे पूर्ण झालेल्या गावांना राष्ट्रीय पेयजल योजनेमधून वगळण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त सर्व गावांमध्ये १९९३ च्या भूकंपानंतर ३ खेडी व २२ खेडी योजनेअंतर्गत पूर्ण झालेली कामे निकृष्ट असल्याने या गावांमध्ये राष्ट्रीय पेयजल योजना २०१८-१९ अंतर्गतच पूर्ण करणेबाबत उमरगा-लोहारा येथील लोकप्रतिनिधींनी दिनांक २ ऑक्टोबर, २०१८ रोजी वा त्यासुमारास लेखी निवेदनाद्वारे मा.पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री यांच्याकडे केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गुलाबराव पाटील : (१) अंशतः खरे आहे.

मौ.बोरी ता.उमरगा हे गाव वगळता इतर गावांचा समावेश सन २०१८-२०१९ च्या कृती आराखड्यात करण्यात आलेला आहे.

(२) अंशतः खरे आहे. दिनांक २७/०८/२०१८ रोजीच्या बैठकीत प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजनेत समाविष्ट केलेल्या गावांच्या स्वतंत्र नळ पाणी पुरवठा योजना घेण्यात येऊ नयेत असा निर्णय घेण्यात आलेला आहे.

(३) अंशतः खरे आहे.

२२ खेडी प्रादेशिक पाणी पुरवठा योजने अंतर्गत पूर्ण झालेली कामे ही निकृष्ट झालेली नाहीत. या योजनेची कामे दि.३०/०६/१९९८ ला पूर्ण करून ते दि.१/७/१९९८ ते ३०/९/१९९८ पर्यंत यशस्वीरित्या चाचणी स्वरूपात चालविण्यात आली. दि.६/१२/२००३ रोजी योजना दैनंदिन देखभाल व दुरुस्तीसाठी जिल्हा परिषदेला हस्तांतरीत करण्यात आली. तदनंतर जिल्हा परिषद मार्फत सदर योजना चालविण्यात येत असून, योजनेत समाविष्ट आठ गावांनी राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत जिल्हा परिषद मार्फत स्वतंत्र योजना घेतल्यानंतरही योजनेतील तीन गावांसाठी आजही सदर योजना कार्यान्वित आहे.

उर्वरित ११ गावांनी नवीन योजनेची मागणी केलेली आहे. तसेच ३ खेडी प्रादेशिक पाणी पुरवठा योजनेतील येणेगूर या गावांकरिता पाणी पुरवठा असून सय्यद हिप्परगा गावाची स्वतंत्र योजना करण्यात आली आहे. उर्वरित जेवळी या गावांनी स्वतंत्र योजनेची मागणी केली आहे.

(४) केंद्र शासनाच्या दिनांक २२/०७/२०१९ च्या पत्रान्वये जुना NRDWP हा कार्यक्रम जलजिवन मिशन मध्ये समाविष्ट करण्यात आलेला आहे. सदर कार्यक्रमाच्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार या विषयाच्या दिनांक ३० जानेवारी, २०२० च्या परिपत्रकान्वये सन २०१९-२० च्या वार्षिक कृती आराखड्यात समाविष्ट असलेल्या अशा योजनांचा जल जीवन मिशन मार्गदर्शक सुचनांनुसार फेर आढावा घेऊन आवश्यकतेप्रमाणे गाव कृती आराखडा व जिल्हा कृती आराखड्यात समाविष्ट करण्याची कार्यवाही करण्याबाबत निर्देश देण्यात आलेले आहेत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील अभियांत्रिकी महाविद्यालयात अत्याधुनिक शिक्षण व पायाभूत सुविधांचा अभाव असल्याबाबत

(२८) * ५३० श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी) : सन्माननीय उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मुंबई विद्यापीठाच्या स्थानिक पाहणी समितीने, सन २०१७-२०१८, २०१८-१९ मध्ये पाहणी केली असता एकूण ५४ पैकी ४० अभियांत्रिकी महाविद्यालयात अपुरे शिक्षण, पायाभूत सुविधांचा अभाव आदी त्रुटी अहवालाद्वारे सलग सातत्याने दोन वर्षे निदर्शनास आणून देऊनही, अशा दोषी अभियांत्रिकी महाविद्यालयांविरुद्ध, मुंबई विद्यापीठ व्यवस्थापनाने कोणतीच कारवाई केली नसल्याचे माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, मुंबई विद्यापीठ व्यवस्थापनाने पाहणी समितीच्या अहवालास दोन वर्षे इतका कालावधी होऊनही अद्याप दोषी अभियांत्रिकी महाविद्यालया विरुद्ध कारवाई केली नाही, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील त्रुटी दूर करून, विद्यार्थ्यांना अत्याधुनिक शिक्षण व शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाने व विद्यापिठाने कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,
- (४) अद्याप, याबाबत शासनाने कार्यवाही केली नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. उदय सामंत : (१) हे अंशतः खरे आहे.

महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ अधिनियम, २०१६ मधील कलम ११४ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ आणि २०१८-१९ या वर्षाकरीता अभियांत्रिकी महाविद्यालयांकडून सलग संलग्नता मिळण्याकरीता प्राप्त प्रस्तावांवर नेमलेल्या स्थानिक चौकशी समितीचा अहवाल अनुक्रमे दि.११ मे, २०१७, दि.३१ मे, २०१७, दि. ११ ऑक्टोबर, २०१७ आणि दि.५ मे, २०१८, दि.१४ जून, २०१८, दि.१० जुलै, २०१८, दि.२८ जानेवारी, २०१९ रोजीच्या विद्यापरिषदेत ठेवण्यात आले होते. विद्यापरिषदेच्या ठरावानुसार संबंधित महाविद्यालयांना काही अटींच्या अधीन राहून कार्यवाही अहवाल पाठविण्यात आले आहेत.

(२) व (३) ५४ अभियांत्रिकी महाविद्यालयांपैकी ४० अभियांत्रिकी महाविद्यालयांना दि.१६ मार्च, २०१९ व दि.१४ ऑक्टोबर, २०१९ रोजीच्या पत्रान्वये अनुपालन अहवाल विद्यापीठास सादर करण्याबाबत कळविण्यात आले होते. त्यास अनुसरून शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ करिता १२ आणि

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ करिता ११ प्राप्त त्रुटी पूर्ततेचे अहवाल विद्यापीठास प्राप्त झाले आहेत. सदर प्राप्त अहवाल व अप्राप्त अहवाल याबाबतची माहिती येणाऱ्या विद्यापरिषदेपुढे कार्यवाहीसाठी ठेवण्यात येईल व विद्यापरिषदेच्या निर्णयानुसार पुढील कार्यवाही करण्यात येईल.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**कामठी (जि.नागपूर) येथील शिधापत्रिका ऑनलाईन न झाल्याने
नागरीक धान्याच्या लाभापासून वंचित राहिल्याबाबत**

(२९) * १७४४ श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.मंगलप्रभात लोढा (मलबार हिल) : सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कामठी (जि.नागपूर) तहसिल कार्यालयाच्या पुरवठा निरीक्षक कार्यालयांतर्गत येणाऱ्या सुमारे १५ हजार ७८२ शिधापत्रिका ऑनलाईन न झाल्याने त्यांना धान्याच्या लाभापासून वंचित राहावे लागत असल्याचे माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले, त्यानुसार यास जबाबदार असणाऱ्यांवर कारवाई करणे तसेच शिधापत्रिका तातडीने ऑनलाईन करण्यासंदर्भात कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. छगन भुजबळ : (१) हे खरे नाही.

(२) प्रश्न उद्भवत नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील शालेय पोषण आहारासाठी केंद्रीय
स्वयंपाकगृह प्रणाली सुरु करण्याबाबत**

(३०) * ११५१ श्री.फारूक शाह (धुळे शहर), श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी), श्री.मोहनराव हंबर्डे (नांदेड दक्षिण), श्रीमती प्रतिभा धानोरकर (वरोरा), श्री.अमित झनक (रिसोड), श्री.सुभाष धोटे (राजुरा), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम), श्री.विक्रमसिंह सावंत (जत), श्री.लहू कानडे (श्रीरामपूर), श्री.सुरेश वरपुडकर (पाथरी) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील शालेय पोषण आहाराचे काम गतअनेक वर्षांपासून महिला बचत गटामार्फत सुरु असल्याने किमान ४०० ते ५०० महिलांना रोजगार उपलब्ध होत आहे परंतु नुकतीच शालेय पोषण आहाराविषयी केंद्रीय स्वयंपाकगृह प्रणाली सुरु करण्याचे आदेश शिक्षण विभागाने काढले असल्याचे माहे नोव्हेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, धुळे शहरात ४८ ते ५० हजार विद्यार्थ्यांना शालेय पोषण आहार हा महिला बचत गटांमार्फतच देण्यात येत असून आता सेंट्रल किचन पध्दत राबवितांना केवळ ९ ठेकेदार नियुक्त करणार असल्याचे ठरल्याने संबंधित ठेकेदार हे स्वतःची माणसे उक्त कामाकरिता लावण्याची शक्यता असल्यामुळे महिला बचत गटांतर्गत काम करणाऱ्या महिलांवर बेरोजगारी येण्याची शक्यता असल्याने शासनाने याबाबत कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : (१) नागरी भागातील शाळांना केंद्रीय स्वयंपाकगृह प्रणालीद्वारे तयार आहाराचा पुरवठा करणाऱ्या संस्थांची निवड करण्यासाठी स्वारस्याची अभिव्यक्ती अर्ज प्रक्रिया राबविण्याचे निर्देश माहे मार्च, २०१९ मध्ये देण्यात आले होते.

(२) महानगरपालिका, धुळे यांच्यामार्फत केंद्रीय स्वयंपाकगृह प्रणालीद्वारे तयार आहाराचा पुरवठा करण्यासाठी तीन बचत गट, तीन महिला मंडळे व दोन स्वयंसेवी संस्था अशा आठ संस्थांची निवड केली आहे. तसेच शाळा स्तरावर मदतनीस म्हणून यापूर्वी कार्यरत मदतनीस यांना प्राधान्य दिले आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील विशेष शिक्षकांचे समायोजन तसेच
थकीत व नियमित वेतनाबाबत**

(३१) * २३१० श्री.सुरेश (राजूमामा) भोळे (जळगाव शहर) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील अपंग समावेशित शिक्षण योजना (माध्यमिक स्तर) अंतर्गत कार्यरत सन २००९ नंतरच्या नियुक्त विशेष शिक्षकांच्या समायोजनाचा व थकीत वेतनाचा प्रश्न दीर्घकाळापासून प्रलंबित आहे हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या प्रकरणी मा.उच्च न्यायालयाने व तत्कालीन मुख्यमंत्री महोदयांनी दिलेल्या आदेशानुसार विशेष शिक्षकांच्या समायोजनाचा शासन निर्णय निर्गमित करण्याबाबत आदेश दिले होते, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर आदेशानुसार समायोजनासाठी संबंधित अधिकाऱ्यांनी आवश्यकता नसताना पुनश्च तपासणी सुरु केली आहे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सदर तपासण्या रद्द करून विशेष शिक्षकांच्या समायोजनाचा व थकीत नियमित वेतनाचा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येणार आहे काय,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : (१) व (२) अंशतः खरे आहे, सदर योजनेतर्गत कार्यरत असलेल्या विशेष शिक्षकांची समायोजनाची मागणी असून त्यासंदर्भातील बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

(३) व (४) नाही, सदर योजनेतर्गत कार्यरत असलेले कोणते विशेष शिक्षक समायोजनासाठी पात्र आहेत हे निश्चित करण्यासाठी राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, चर्नीरोड, मुंबई यांच्या अध्यक्षतेखाली तपासणी पथक नेमण्यात आले असून त्यांचे मार्फत तपासणी सुरु आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**"शिवभोजन" थाळी योजनेतील त्रुटी दूर करून राज्यातील
सर्व गरीब व गरजूकरिता योजना राबविण्याबाबत**

(३२) * ३५ श्रीमती देवयानी फरांदे (नाशिक मध्य), श्री.मंगेश कुडाळकर (कुर्ली), श्री.देवेन्द्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.राणाजगजीतसिंह पाटील (तुळजापूर), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), श्री.कालीदास कोळंबकर (वडाळा), श्रीमती मंदा म्हात्रे (बेलापूर), श्री.मिहीर कोटेचा (मुलुंड), श्री.संजय पोतनीस (कलिना), श्री.दिलीप लांडे (चांदिवली), श्री.सुनिल राऊत (विक्रोळी), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), श्री.कुमार आयलानी (उल्हासनगर), डॉ.राहूल पाटील (परभणी), श्री.प्रकाश फातर्पेकर (चेंबूर), डॉ.बालाजी किणीकर (अंबरनाथ), श्री.पराग शाह (घाटकोपर पूर्व), डॉ.तानाजी सावंत (परांडा), श्री.नितेश राणे (कणकवली), श्री.अजय चौधरी (शिवडी), श्री.चंद्रकांत निंबा पाटील (मुक्ताईनगर), श्री.राहूल कुल (दोंड), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.महेश बालदी (उरण), श्री.प्रमोद (राजू) रतन पाटील (कल्याण ग्रामीण), श्री.राजेंद्र पाटणी (कारंजा), श्रीमती श्वेता महाले (चिखली), अॅड.राहुल ठिकले (नाशिक पूर्व), श्री.शिरीष चौधरी (रावेर), श्री.संजय गायकवाड (बुलढाणा), श्री.नितीन अर्जुन (ए.टी.) पवार (कळवण), श्री.दौलत दरोडा (शहापूर), श्री.भास्कर जाधव (गुहागर), श्री.सदा सरवणकर (माहिम), श्री.राजेश पाटील (बोईसर), श्री.हितेंद्र ठाकूर

(वसई), श्री.क्षितीज ठाकूर (नालासोपारा), श्री.किशोर जोरगेवार (चंद्रपूर),
 अॅड.शहाजीबापू पाटील (सांगोले) : सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा
 आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात गरीब व गरजू लोकांना १० रुपयांत शिवभोजन देण्याचा निर्णय
 शासनाने घेतला असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० च्या पहिल्या आठवड्यात
 निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर योजनेचे स्वरूप काय आहे, यासाठी कोणकोणत्या
 सामाजिक संस्थांना परवानगी देण्यात येणार आहे, सदर भोजन दुपारी १२ ते
 २ पर्यंत या मर्यादित वेळेत मिळणार असल्याने प्रति दिवशी केवळ ७५ ते
 १५० थाळ्याच उपलब्ध होण्याची शक्यता असून शिवभोजनासाठी शासनाकडून
 प्रत्येकी ५० रुपये अनुदान देण्यात येत असतानाही या जेवणात दोन चपात्या,
 १ भाजी, वरण, १ मुद भात इतकेच व एकच वेळ मिळणार असल्याने गरीब
 व गरजूंना अर्धपोटी राहावे लागणार आहे तसेच थाळीची संख्याही जिल्हावार
 मर्यादित असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर थाळीमध्ये देण्यात येणाऱ्या पदार्थांचा उष्मांक व मानवी
 शरीराला आवश्यकता असणाऱ्या उष्मांकाचा कोणताच विचार शिवभोजन
 थाळी योजनेमध्ये करण्यात आला नसल्याने आवश्यक उष्मांकांचे अन्न या
 योजनेद्वारे मिळणार नसल्याचे स्पष्ट झाले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सदर "शिवभोजन" थाळी हि फक्त जिल्ह्याच्या ठिकाणी व
 महानगरपालिका क्षेत्रात उपलब्ध असल्याने अनेक गोरगरीब जनतेस या
 योजनेच्या लाभापासून वंचित रहावे लागणार असल्याने सदर योजनेचा लाभ
 वसतिगृहातील विद्यार्थी आणि महामंडळतील प्रवाशी तसेच इतर गरजूंना
 मिळण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येणार आहे,

(५) असल्यास, शिवभोजन योजनेची लोकप्रियता व सदर योजनेला जनतेतून
 मिळत असलेले प्रोत्साहन लक्षात घेता या योजनेसाठी आवश्यकत्या निधीची
 तरतुद शासनाने अर्थसंकल्पात केली आहे काय, असल्यास किती रक्कमेची
 तरतुद केली आहे,

(६) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी चौकशी करून योजनेतील त्रुटी दूर करणे
 तसेच राज्यातील सर्व गरीब व गरजूंसाठी सदर योजना राबविण्याबाबत
 कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(७) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. छगन भुजबळ : (१) होय.

(२) शिवभोजन योजनेअंतर्गत सुरु करण्यात येणाऱ्या भोजनालयात रु. १० /- प्रती थाळी याप्रमाणे भोजन उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. या योजनेंतर्गत देण्यात येणाऱ्या थाळीमध्ये २ चपात्या, १ वाटी भाजी, १ वाटी वरण व १ मूद भात रुपये १० इतक्या किंमतीत उपलब्ध करून देण्यात येते. सदर थाळीची किंमत शहरी भागामध्ये प्रतिथाळी रु.५०/- व ग्रामीण भागामध्ये रु.३५/- इतकी आहे. प्रति ग्राहकांकडून प्राप्त झालेल्या रु.१०/- एवढ्या रकमेव्यतिरिक्त उर्वरित रक्कम अर्थसहाय्य म्हणून शासन देणार आहे.

सदर योजनेंतर्गत प्रायोगिक तत्वावर प्रत्येक जिल्हा मुख्यालयी व महानगर पालिका क्षेत्रात किमान एक भोजनालय सुरु करण्यात आले आहे. भोजनालय चालविण्यासाठी सदर:स्थितीत सुरु असलेल्या खानावळ, NGO, महिला बचतगट, भोजनालय, रेस्टॉरंट अथवा मेस यापैकी सदर योजना राबविण्यास सक्षम असलेल्या भोजनालयाची निवड त्या-त्या जिल्हास्तरावरील समिती करते.

दि.०१ जानेवारी, २०२० रोजीच्या शासन निर्णान्वये सदर योजना प्रायोगिक तत्वावर राबविण्यात येत आहे. सबब वाटप करण्यात येणा-या थाळ्यांची संख्या आणि वेळ मर्यादित ठेवलेली आहे.

(३) अन्न व औषध प्रशासन विभागातील अधिकाऱ्यांनी अन्नाचा दर्जा उत्तम राखण्यासाठी, अन्न भेसळ रोखण्यासाठी तसेच सदर शिवभोजन थाळी बनवण्यासाठी बाजारातून लागणारे साहित्य/सामग्री घेताना सदरील अन्नघटक खाण्यायोग्य असल्याबाबत करावयाच्या खात्री संदर्भाने प्रशिक्षण देणे. सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या अधिकाऱ्यांनी पोषक तत्वे असलेल्या भाज्यांची निवड करण्याबाबत प्रशिक्षण घ्यावे तसेच ग्राहकांच्या आरोग्याच्या हितकारक बाबींविषयी भोजनालय चालकास मार्गदर्शन करावे. अशा सूचना दि.०६ जानेवारी, २०२० रोजीच्या परिपत्रकाद्वारे देण्यात आल्या आहेत. तसेच शिवभोजन देण्यास भोजनालयांवर नियंत्रण ठेवण्याच्या दृष्टीने विविध अधिका-यांवर जबाबदा-या सोपविण्यात आल्या आहेत. त्यामुळे या योजनेद्वारे आवश्यक उष्मांकाचे अन्न मिळणार नसल्याचे म्हणता येणार नाही.

- (४) दि.०१ जानेवारी, २०२० रोजीच्या शासन निर्णान्वये सद्यस्थितीत सदर योजना राज्यातील प्रत्येक जिल्हयाच्या मुख्यालयी व महानगरपालिका क्षेत्रात किमान १ भोजनालय याप्रमाणे प्रायोगिक तत्वावर सुरु करण्यात येत असल्याने वाटप करण्यात येणा-या थाळ्यांची संख्या मर्यादित ठेवलेली आहे.
- (५) सद्यस्थितीत सदर योजनेस येणारा अंदाजित एकूण तिमाही खर्च ६ कोटी ४८ लक्ष रुपये इतका आहे. याबाबतची तरतूद केली आहे.
- (६) प्रश्न उद्भवत नाही.
- (७) प्रश्न उद्भवत नाही.

**केंद्र सरकारने नॅशनल स्कील क्वालिफिकेशन
फ्रेमवर्क लागू केल्या बाबत**

- (३३) * २५२३ श्री.रोहित पवार (कर्जत जामखेड) : सन्माननीय कौशल्य विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) केंद्र शासनाने नॅशनल स्कील क्वालिफिकेशन फ्रेमवर्क लागू केल्यामुळे राज्य शासनाने देखील याची अंमलबजावणी केल्याने औद्योगिक प्रशिक्षणाच्या ठराविक कोर्सला दहावी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांनाच प्रवेश दिला जात आहे हे खरे आहे,
- (२) असल्यास, नॅशनल स्कील क्वालिफिकेशन फ्रेमवर्क लागू होण्यापूर्वी दहावी नापास विद्यार्थ्यांना देखील औद्योगिक प्रशिक्षण अभ्यासक्रमाच्या ठराविक कोर्ससाठी प्रवेश मिळत होते, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, दहावी अनुत्तीर्ण विद्यार्थी हे मागास व आर्थिक दुर्बल घटकातून येत असल्याने शासनाने प्रवेश प्रक्रियेतील ही जाचक अट शिथिल करण्याची वारंवार मागणी केली जात आहे हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, सदर प्रकरणी काय कार्यवाही करण्यात आली वा येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय ?

श्री. नवाब मलिक : (१) होय, हे खरे आहे.

डीजीटी, (डायरेक्टर जनरल ऑफ ट्रेनिंग) नवी दिल्ली यांचेकडून ज्या व्यवसाय अभ्यासक्रमांसाठीची प्रवेश अर्हता १० वी उत्तीर्ण अशी निश्चित करण्यात आली आहे अशा व्यवसाय अभ्यासक्रमांमध्ये दहावी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांनाच गुणवत्तेनुसार प्रवेश दिला जातो.

(२) होय, हे खरे आहे.

डीजीटी, (डायरेक्टर जनरल ऑफ ट्रेनिंग) नवी दिल्ली यांनी विविध अभ्यासक्रमांच्या प्रवेशासाठी निश्चित केलेल्या किमान शैक्षणिक अर्हतेनुसार काही व्यवसाय अभ्यासक्रमांची प्रवेशासाठी किमान शैक्षणिक अर्हता इयत्ता १० वी उत्तीर्ण तर काही व्यवसायांकरिता इयत्ता ८ वी उत्तीर्ण (इयत्ता १० वी अनुत्तीर्ण) अशी आहे.

(३) नाही, हे खरे नाही.

(४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

चांदा ते बांदा या पर्यटन योजनाच्या प्रलंबित विकास कामांबाबत

(३४) * १०९९ श्री.बंटी भांगडिया (चिमूर), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम) : सन्माननीय पर्यटन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) चांदा ते बांदा या पर्यटन योजनेअंतर्गत सन २०१५-१६ साठी नैसर्गिक साधन संपत्तीचा इष्ट वापर करून चंद्रपूर जिल्ह्यातील नागभीड तालुक्यात ब्रिटीश कालीन घोडाझारी तलाव व परिसरात विकास कामांसाठी अंदाजे ८.५० कोटी रुपयांचा निधी राज्य शासनाने मंजूर केला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, महाराष्ट्र राज्य पर्यटन महामंडळाकडून उक्त रुपये ८.५० कोटीच्या विकास कामाच्या प्रस्तावाच्या मंजूरीस विलंब होत असल्याने दिनांक ३ नोव्हेंबर, २०१७ रोजीच्या पत्राद्वारे व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विभाग यांना कळविण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, दिनांक २९ नोव्हेंबर, २०१७ चे सुमारास व्यवस्थापकीय संचालक महाराष्ट्र पर्यटन विभाग यांनी जिल्हाधिकारी चंद्रपूर यांना

विकासकामे पूर्ण होण्यासाठी घोडाझरी तलावातील जमीन त्वरित मिळण्याबाबत पत्रव्यवहार केला असून सदर जमीनीचे हस्तांतरण व ताबा मिळण्यास विलंब झाल्यास निधी खर्च न होता परत जाण्याची शक्यता निर्माण झाली असल्याचे देखील कळविण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. आदित्य ठाकरे : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) होय, हे खरे आहे.

(३) होय, हे खरे आहे.

(४) व (५) प्रस्तावित जागा ब्रम्हपूरी राखीव अतिसंवेदनशील वनक्षेत्रात मोडत असून सदरचा परिसर घोडाझरी वन्यजीव अभयारण्य घोषित झाला आहे. त्यामुळे प्रस्तावित काम इतरत्र पर्यायी जागेवर राबविण्यासाठी प्रयत्न करण्यात आले.

राज्यातील सर्व महाविद्यालयांनी 'विशाखा समिती' गठीत करण्याबाबत

(३५) * ६२९ श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.महेश बालदी (उरण), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड) : सन्माननीय उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्याच्या उच्च शिक्षण संचालनालयाने राज्यातील सर्व महाविद्यालयांना महिलांमध्ये सुरक्षिततेची भावना निर्माण करण्याकरिता 'विशाखा समिती'

गठीत करण्याचे निर्देश दिले असल्याचे माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, विशाखा समिती स्थापन करण्यात महाविद्यालये अपयशी ठरली असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, अनेक नामांकित महाविद्यालयांमध्ये शासनाने नेमून दिलेल्या नियमांचे उल्लंघन केले जात असून केवळ कागदोपत्रीच समित्या स्थापन करण्यात येत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, समिती गठीत न करणाऱ्या महाविद्यालयांवर शासनाने काय कारवाई केली वा करण्यात येत आहे, नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. उदय सामंत : (१) हे खरे नाही.

(२) हे खरे नाही.

महिला व बाल विकास विभागाने त्यांच्या दिनांक १९.६.२०१४ च्या शासन निर्णयान्वये प्रत्येक कार्यालयामध्ये “अंतर्गत तक्रार समिती गठीत” करण्याबाबतचे धोरण वलंबिलेले आहे. तसेच महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ अधिनियम-२०१५ मधील प्रकरण ५, नियम ७३ (१०) नुसार उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील सर्व महाविद्यालयांमध्ये समिती स्थापना करण्याबाबतच्या सूचना संचालकांनी त्यांच्या दिनांक २९.१०.२०१६ व दिनांक १७.११.२०१८ च्या पत्रान्वये दिलेल्या आहेत. त्यानुसार कामाच्या ठिकाणी होणाऱ्या लैंगिक छळाबाबतच्या तक्रारींची चौकशी करण्यासाठी महाविद्यालयांमध्ये सदर समित्या कार्यरत आहेत.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील विद्यापीठांच्या परीक्षेसंबंधित व इतर विविध
कामे खाजगी संस्थांना दिल्याबाबत**

(३६) * १८४ अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.अमित साटम (अंधेरी

पश्चिम), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.महेश बालदी (उरण), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), अॅड.राहुल नार्वेकर (कुलाबा), श्री.प्रमोद (राजू) रतन पाटील (कल्याण ग्रामीण), श्री.कुमार आयलानी (उल्हासनगर), श्री.पराग शाह (घाटकोपर पूर्व), श्री.सुरेश (राजूमामा) भोळे (जळगाव शहर), अॅड.राहुल ठिकले (नाशिक पूर्व), श्री.शिरीष चौधरी (रावेर), श्रीमती मंदा म्हात्रे (बेलापूर), श्री.रणधीर सावरकर (अकोला पूर्व), श्री.संजय पोतनीस (कलिना), श्री.दिलीप लांडे (चांदिवली), श्री.सुनिल राऊत (विक्रोळी), श्री.संजय सावकारे (भुसावळ), श्री.रोहित पवार (कर्जत जामखेड), श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी) : सन्माननीय उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील सर्वच विद्यापीठांमध्ये परीक्षेसंबंधी विद्यार्थ्यांच्या नोंदणीपासून ते पदवी देण्यापर्यंतची सर्वच कामे खाजगी संस्थांच्या मदतीने केली जात आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, परिक्षांसंबंधीची माहिती ही गोपनीय असते मात्र कुशल मनुष्यबळ असतानाही राज्यातील एकाही विद्यापीठाकडे याबाबतची स्वतःची यंत्रणा नसल्यामुळे विद्यापीठांचे कोटयवधी रुपये खाजगी संस्थांना द्यावे लागत असल्याची बाब माहे जानेवारी, २०२० च्या पहिल्या आठवड्यात निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, विद्यापीठे खाजगी संस्थांच्या हाती असतील तर परिक्षेसह इतर गोपनीय माहितीचा गैरवापर होण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे, हे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणाची सखोल चौकशी करण्यात आली आहे काय,

(५) असल्यास, राज्यातील विद्यापीठे खाजगी संस्थांकडे न देता स्वतःची यंत्रणा उभारण्याबाबत शासन काय कार्यवाही वा उपाययोजना करण्यात आली व येत आहे,

(६) अद्यापपर्यंत कोणतीच कार्यवाही केली नसल्यास होणाऱ्या विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. उदय सामंत : (१) अंशतः खरे आहे.

(२) राज्यातील काही विद्यापीठांमध्ये आवश्यक संसाधने व कुशल तांत्रिक मनुष्यबळ पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध नसल्याने सदर कामे खाजगी संस्थाकडे देण्यात येतात. सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे या विद्यापीठांमध्ये याकरिता स्वतःची यंत्रणा अस्तित्वात आहे तर बऱ्याच विद्यापीठांमध्ये परीक्षेसंबंधीची कामे महाराष्ट्र नॉलेज कॉर्पोरेशन लिमिटेड या संस्थेमार्फत केली जातात.

(३) नाही. विद्यापीठाकडील परिक्षेची कामे जरी खाजगी संस्थाना देण्यात आली असली तरी, या संदर्भात संबंधीत संस्थांकडून तसे प्रमाणपत्र घेण्यात येते. सदर संस्थेवर विद्यापीठांचे संनियंत्रण असते. तसेच यासंदर्भात संबंधीत संस्थेकडून तसेच विद्यापीठाकडून गोपनीयता राखली जाते.

(४) (५) व (६) राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठांच्या आणि त्यांच्या संलग्न महाविद्यालयाच्या गरजा भागविण्यासाठी एक वेब आधारीत सर्वकष पोर्टलच्या स्वरूपात सर्व अकृषी विद्यापीठांकरीता एकात्मिक विद्यापीठ व्यवस्थापन प्रणाली राबविण्याचा शासनाने दि.१८ जानेवारी, २०१७ च्या शासन निर्णयान्वये निर्णय घेतला आहे, ज्यामध्ये विद्यार्थ्यांच्या प्रवेशापासून ते त्यांना पदवी मिळेपर्यंतच्या संपूर्ण जीवनचक्राचा अंतर्भाव करण्यात आला आहे. या प्रणालीची अंमलबजावणी माहिती तंत्रज्ञान विभागाच्या महाराष्ट्र माहिती तंत्रज्ञान महामंडळ मर्यादित (MahalIT) द्वारे सर्व विद्यापीठांमध्ये प्राथम्याने करण्यात येत आहे. या प्रणालीच्या परीक्षा मॉड्यूलचा काही विद्यापीठांनी स्वीकार केला आहे.

जळगांव जिल्ह्यातील शाळांमध्ये शालेय पोषण आहारातील धान्य निकृष्ट दर्जाचे असल्याबाबत

(३७) * ४२२० श्री.चिमणराव पाटील (एरंडोल) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) जळगांव जिल्ह्यातील शाळांमध्ये शालेय पोषण आहार योजनेतर्गत पुरविण्यात येणारे धान्य व मसाल्यांचे दर हे इतर विभागापेक्षा जास्त किंमत

आकारण्यात येऊन पुरविण्यात येत असल्याची तक्रार माहिती अधिकार कार्यकत्यांनी शिक्षण संचालक, प्राथमिक यांच्याकडे केली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शालेय पोषण आहार योजनेतर्गत जळगांव जिल्ह्यात पुरवठा करण्यात येणाऱ्या धान्याचा दर्जा व गुणवत्ता ही निकृष्ट दर्जाची असल्याचे सदर तक्रारीत नमूद केले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले

(४) असल्यास, त्यानुषंगाने शासनाने काय कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : (१) सदरप्रमाणे तक्रार प्राप्त झाली आहे.

(२) हे खरे नाही.

(३) व (४) शालेय पोषण आहार योजनेतर्गत ग्रामीण भागातील शाळांना तांदूळाची वाहतूक करणे व धान्यादी मालाचा पुरवठा करणे यासाठी ई-निविदा प्रक्रियेद्वारे जिल्हानिहाय पुरवठेदारांची नियुक्ती करण्यात येते. सन २०१९-२० या वर्षासाठी निविदा अंतिम करताना धान्यादी मालाचे घाउक बाजारातील दर व धान्यादी माल खरेदी करण्यासाठी शासनाने निश्चित केलेला प्रति दिन प्रति विद्यार्थी दर विचारात घेवून दर निश्चित केलेले आहेत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**शिक्षक पात्रता परिक्षेत (टीईटी) अपात्र ठरलेल्या शिक्षकांच्या
सेवा समाप्त करण्याचे आदेश प्राथमिक शिक्षक
संचालनालयाने काढल्याबाबत**

(३८) * १६९ श्री.मंगेश कुडाळकर (कुर्ला), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.वैभव नाईक (कुडाळ), श्री.योगेश सागर (चारकोप), डॉ.राहूल पाटील (परभणी), डॉ.बालाजी किणीकर (अंबरनाथ), श्री.शांताराम मोरे (भिवंडी)

ग्रामीण), श्री.सुरेश (राजूमामा) भोळे (जळगाव शहर), श्री.विश्वनाथ भोईर (कल्याण पश्चिम), श्री.ज्ञानराज चौगुले (उमरगा), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.राणाजगजीतसिंह पाटील (तुळजापूर), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्रीमती देवयानी फरांदे (नाशिक मध्य), श्री.जयकुमार रावल (शिंदखेडा), अॅड.आशिष जयस्वाल (रामटेक), श्री.प्रताप सरनाईक (ओवळा माजिवडा), श्री.संजय सावकारे (भुसावळ), श्री.संग्राम थोपटे (भोर), श्री.दौलत दरोडा (शहापूर), श्री.विक्रमसिंह सावंत (जत), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्री.किशोर जोरगेवार (चंद्रपूर), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.महेश बालदी (उरण), श्री.महेंद्र थोरवे (कर्जत) : सन्माननीय शालेय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात शिक्षक पात्रता परिक्षेत (टीईटी) अपात्र ठरलेल्या शिक्षकांच्या सेवा समाप्त करण्याचे आदेश प्राथमिक शिक्षक संचालनालयाने काढले आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शासनाच्या नियमानुसार सन २०१३ नंतर खाजगी किंवा सहकारी शिक्षण संस्थांमध्ये रुजू झालेल्या शिक्षकांना टीईटी मध्ये किमान ६०% गुण मिळवून उत्तीर्ण होणे आवश्यक आहे परंतु या नियमांचे उल्लंघन होत असल्याचे माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, शासन निर्णय दिनांक १३ फेब्रुवारी २०१९ अन्वये टीईटी परीक्षा ३१ मार्च, २०१९ पर्यंत उत्तीर्ण करणे बंधनकारक करण्यात आले तसेच शासन निर्णय दिनांक ०७/०२/२०१९ अन्वये दिनांक १३/०२/२०१३ चा शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात आला, हे खरे आहे काय,

(४) तसेच महाराष्ट्र खाजगी शाळा कर्मचारी (सेवाशर्ती) नियमावली १९८१ मधील अनुसूची ब मध्ये असलेल्या शिक्षकांच्या शैक्षणिक व व्यावसायिक पात्रतेच्या तरतुदीमध्ये बदल न करता टीईटी उत्तीर्ण करण्याचे बंधन टाकणे अवैध तसेच परिणामी नियुक्तीनंतर त्यांच्यावर टीईटी उत्तीर्ण करण्याचे

बंधन टाकण्यात आल्याने हजारो शिक्षकांच्या सेवा अडचणीत आल्या आहेत, हे खरे आहे काय,

- (५) तसेच राज्यात दि १३/०२/२०१३ ते ६/०२/२०१९ या कालावधीत नियुक्त झालेल्या शिक्षकांना शिक्षक पात्रता परीक्षा उत्तीर्ण करण्याच्या बंधनातून सूट देण्याबाबतचे निवेदन लोकप्रतिनिधींनी शालेय शिक्षण विभागाकडे माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये व त्यादरम्यान दिले आहे, हे खरे आहे काय,
- (६) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशीत केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने पुढे कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (७) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. वर्षा गायकवाड : (१) हे खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

(३) अंशतः खरे आहे.

दि.२४.०८.२०१८ च्या शासन निर्णयानुसार टीईटी परीक्षा दि.३०.०३.२०१९ पर्यंत उत्तीर्ण करणे बंधनकारक करण्यात आले आहे.

(४) हे खरे नाही.

(५) हे खरे आहे.

(६) व (७) प्रश्न उद्भवत नाही.

**यवतमाळ जिल्हयातील फ्लोराइडयुक्त पाणी असलेल्या गावातील
आर.ओ प्लांट व डीफ्लोरायडेशन युनिट कार्यरत ठेवणेबाबत**

(३९) * २७२१ श्री.मदन येरावार (यवतमाळ) : सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) यवतमाळ जिल्हयात एकुण ४९३ गावांत फ्लोराइडयुक्त पाणीपुरवठ्यामुळे दात व हाडांचा तसेच इतर आजारांचा धोका निर्माण झाला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, आरोग्य विभागाकडून प्रत्येक गावातील पाण्याचे नमुने घेतले असून फ्लोराइडयुक्त जलस्त्रोताचे प्रमाण मोठ्या प्रमाणात आढळले तर

नायट्रेट, अल्कली, हार्डनेस, टीडीएस आदी रासायनिक पदार्थांचे प्रमाण क्षमतेपेक्षा अधिक असल्याचे पाण्याच्या नमुन्यातून स्पष्ट झाले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, ग्रामपंचायतींनी १४ व्या वित्त आयोगासह जिल्हा परिषदेचा सेस फंड, डीपीसीचा नावीन्यपूर्ण निधीतून व खनिज विकास निधीतून फ्लोराइडयुक्त, अशुद्ध पाणीपुरवठा होणाऱ्या गावांमध्ये जलशुद्धीकरण यंत्र बसविले असून सदर कामामध्ये कोणत्याही प्रकारचे तांत्रिक व आर्थिक मापदंड पाळले गेले नाहीत, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सन २०१७-१८, २०१८-१९ या वर्षात यवतमाळ जिल्ह्यातील आर्णी, घाटंजी, दिग्रस, मारेगांव, पांढरकवडा, झरीजामनी, पुसद, केळापूर, वणी इत्यादी तालुक्यातील गावांमध्ये जल शुद्धीकरण (आरओ) व डी फ्लोरायडेशन युनिट बसविण्यात आले, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार बंद असलेली आर.ओ. प्लॉट व डी फ्लोरायडेशन युनिट कार्यरत ठेवण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गुलाबराव पाटील : (१) हे खरे नाही.

(२) अंशतः खरे आहे.

जिल्ह्यात ७४२१ पाणी साठ्यांची रासायनिक तपासणी करण्यात आली असून त्यात २७३ गावांमध्ये ४९३ पिण्याच्या पाण्याच्या स्त्रोतात फ्लोराईड तसेच १२१८ पाणी नमुन्यात नायट्रेट या रासायनिक पदार्थांचे प्रमाण ठरलेल्या मानकांपेक्षा अधिक असल्याचे तपासणीत आढळून आले आहे.

(३) हे खरे नाही.

(४) होय, हे खरे आहे.

(५) पिण्याच्या पाणी साठ्यांमध्ये फ्लोराईड आलेले साठे बंद करण्याबाबत ग्रामपंचायतींना सूचना देण्यात आल्या असून सर्व ४९३ गावांमध्ये पर्यायी शुद्ध पिण्याची पाण्याची सोय उपलब्ध केली असून त्याद्वारे पाणी पुरवठा करण्यात येतो.

आर्णी, घाटंजी, दिग्रस, मारेगांव, पाढरकवडा, झरीजामणी, पुसद, केळापुर, वणी इत्यादी तालुक्यातील गावामध्ये आर.ओ. प्लांट व डीफ्लोराईडेशन युनिट बसविण्यात आले असून सर्व सुस्थितीत आहेत.

तसेच यंत्र बसविण्यात तांत्रिक व आर्थिक मापदंड पाळले गेले असल्याने चौकशी नेमण्याची आवश्यकता नाही.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील विशेषतः मुंबई, नवी मुंबई, ठाणे व चंद्रपूर
येथील प्रदुषण रोखण्याबाबत**

(४०) * २६५ श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्रीमती मंदा म्हात्रे (बेलापूर), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम), श्री.कालीदास कोळंबकर (वडाळा), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्री.मिहीर कोटेचा (मुलुंड), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.योगेश सागर (चारकोप), श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव (भायखळा), श्री.सुनील राणे (बोरीवली), श्री.गणेश नाईक (ऐरोली), श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी), श्री.अबू आजमी (मानखूर्द शिवाजीनगर), श्री.सदा सरवणकर (माहिम), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.महेश बालदी (उरण), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), श्री.कुमार आयलानी (उल्हासनगर), श्री.प्रमोद (राजू) रतन पाटील (कल्याण ग्रामीण), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी), श्री.विक्रमसिंह सावंत (जत), श्री.संजय जगताप (पुरंदर), श्री.सुरेश वरपुडकर (पाथरी), श्री.अमित इनक (रिसोड), श्री.संजय पोतनीस (कलिना), श्री.प्रकाश फातर्पकर (चेंबूर), श्री.मंगलप्रभात लोढा (मलबार हिल), श्री.रईस शेख (भिवंडी पूर्व) : सन्माननीय पर्यावरण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) दिल्ली प्रमाणे मुंबई व नवी मुंबईत झपाट्याने मोठी गृह संकुले व विकासकामांसाठी सुरु असलेल्या अनेक आर एम सी प्लान्ट मधून निघणारा धूर, धुळीचे कण, आणि धुके यामुळे प्रदूषणात वाढ होत असून पश्चिम उपनगरातील वाहतूक वाढीमुळे बोरीवली, अंधेरी, बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स, चेंबूर व माझगाव येथील हवा सर्वाधिक दुषित असल्याचे तसेच माहे जानेवारी, २०१० मध्ये वा त्यादरम्यान वांद्रे कुर्ला कॉम्प्लेक्स येथील हवा अत्यंत प्रदुषित असल्याची नोंद 'सफर' ने केली होती, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, ठाणे जिल्ह्यातील कारखान्यातून निघणारा धूर, धुळीचे कण यामुळे भिवंडीत प्रदुषण होत असून या शहराची नोंद सर्वात प्रदुषित १० शहरांमध्ये झाला असून अनेक आर एम सी प्लान्ट बाबत लोकप्रतिनिधी व रहिवाशी यांनी तक्रार केली असून मुंबईची सध्याची हवेची स्थिती देखील मागील २० वर्षातील सर्वाधिक प्रदुषित असल्याचे केंद्रीय पर्यावरण मंत्रालयाने दिनांक २१ जून, २०१९ रोजी लोकसभेत दिली, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, मुंबईतील प्रदूषण टाळण्यासाठी राष्ट्रीय हरित लवादाने व महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळाने मुंबई स्वच्छ हवा कृती आराखडा तयार केला असून मुंबई महापालिका व महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने वेळीच उपाययोजना करण्याची आवश्यकता असल्याचे मत पर्यावरण तज्ञांनी व्यक्त केले असल्याचे दिनांक २८ डिसेंबर, २०१९ रोजी निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, मुंबई शहर व उपनगरातील हवेत पीएम-१० व पीएम-२.५ चे प्रमाण सरासरी पेक्षा जास्त असून नागरीकांना नाक फुफ्फुसे, तोंड, घसा इत्यादीचे आजार होऊन त्याचे रुपांतर कॅन्सर मध्ये होत असल्याने मुंबई शहर व उपनगर परिसरात हवा शुद्ध करण्यासाठी यंत्रणा विंड ओगर्मंटेशन आणि प्युरीफाईंग (WAYO) उभारण्याची आवश्यकता असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स मधील प्रदूषणास जे घटक कारणीभूत ठरतील त्यांना रुपये ५ हजार दंड करण्यात येईल असा निर्णय मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाने घेतला असून मुंबईत सध्या सुरु असलेल्या किती प्लॉटवर कोणती कारवाई करण्यात आली आहे,

- (६) असल्यास, नवी मुंबई, ठाणे, चंद्रपूर, कल्याण आणि इतर शहरातील वायू प्रदूषण रोखण्याबाबत शासनाने तसेच मुंबई शहराचे प्रदूषण रोखण्याबाबत मुंबई महानगर पालिकेने कोणती उपाययोजना वा कार्यवाही केली आहे,
- (७) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. आदित्य ठाकरे : (१), (२), (३) व (४) हे खरे आहे.

(५) वांद्रे कुर्ला संकुलामध्ये होत असलेल्या विकास कामांमुळे निर्माण होणाऱ्या प्रदूषणावर आळा घालणेकामी महानगर आयुक्त, यांनी प्राधिकरण्याच्या बैठकीमध्ये नुकताच दंड आकरणेबाबत निर्णय घेतला असून त्यानुसार कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(६) केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाच्या निर्देशानुसार, मुंबई, नवी मुंबई, चंद्रपूर, उल्हासनगर-बदलापूर, पूणे, नागपूर, अकोला, अमरावती, औरंगाबाद, जळगाव, जालना, सांगली, कोल्हापूर, लातूर, नाशिक, ठाणे आणि सोलापूर या १७ शहरांसाठी प्रदूषण नियंत्रणासाठी शहर कृती आराखडा तयार करण्यात आला असून, तो केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने संमत केला आहे. सदर कृती आराखडयामध्ये हवा प्रदूषण नियंत्रित करण्याकरीता परिसरातील कारखाने, विविध शासकीय विभाग व संस्था हे भागधारक आहेत. सदर कृती आराखडयाचे अंमलबजावणीचे काम प्रगतीपथावर आहे.

तसेच, राज्यातील प्रदूषणकारी उद्योगांना महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळातर्फे वेळोवेळी भेटी देऊन कारवाई करण्यात येते.

(७) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात प्लास्टिकबंदी कायद्याची अंमलबजावणी होत नसल्याबाबत

(४१) * १९४४ अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.ज्ञानराज चौगुले (उमरगा), श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव (भायखळा), श्री.गणपत गायकवाड (कल्याण पूर्व), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), अॅड.शहाजीबापू पाटील (सांगोले) : सन्माननीय पर्यावरण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात माहे जुलै, २०१८ पासून प्लास्टिक बंदी लागू करण्यात येऊनही मुंबई व कल्याण-डोंबिवली येथील भाजी मंडईत तसेच बाजारपेठेत नियमित प्लास्टिकच्या पिशव्या आणि प्लास्टिकजन्य वस्तूंची विक्री होत असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शासन निर्णयानुसार ५० मायक्रोनच्या प्लास्टिकच्या विक्रीवर बंदी असून बाजारात आढळणाऱ्या प्लास्टिकजन्य वस्तूवर कोणत्याच प्रकारची छापील माहिती नसल्याने दुकानदारांकडून कारवाई करणाऱ्या अधिकाऱ्यांची फसवणूक होत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, राज्यात प्लास्टिक बंदी कायद्याची अंमलबजावणी होणे आवश्यक असल्याने शासनाच्या धोरणाची अंमलबजावणी अधिक कठोर करण्यासाठी तसेच प्लास्टिकचा वापर करणाऱ्यांवर कारवाई होण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. आदित्य ठाकरे : (१) हे अंशतः खरे आहे.

(२) व (३) महाराष्ट्र प्लास्टिक व थर्मोकॉल अविघटनशील वस्तूंचे (उत्पादन, वापर, विक्री, वाहतूक, हाताळणी, साठवणूक) अधिसूचना २०१८ नुसार महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने मुंबई परिक्षेत्रातील ५३ प्लास्टिक उत्पादकांना उत्पादन बंद करण्याचे आदेश पारीत करण्यात आले आहेत. त्याचबरोबर, बृहन्मुंबई महानगरपालिका व महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ यांच्यामार्फत संयुक्तपणे बाजारपेठा, हॉटेल्स, मॉल्स इ. ठिकाणी पाहणी करून प्रतिबंधित प्लास्टिक वापरणाऱ्यांवर कारवाई केली जाते. दिनांक २३ जून, २०१८ ते दिनांक ०१ फेब्रुवारी, २०२० पर्यंत भेटी दिल्या असून ८४२१० किलो प्लास्टिक जप्त केले आहे व ४ कोटी ५४ लाख इतका दंड वसूल करण्यात आला आहे.

मा.मंत्री, पर्यावरण यांच्या अध्यक्षतेखाली राज्यातील विभागीय आयुक्त, महापालिका आयुक्त, जिल्हाधिकारी यांच्या बरोबर व्हिडीओ कॉन्फरन्सिंग द्वारा मुंबई येथे दिनांक ०४ फेब्रुवारी, २०२० रोजी बैठक घेण्यात आली. सदर बैठकीमध्ये अधिसूचनेची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याबाबत निर्देश देण्यात

आले. तसेच अधिसूचनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी सर्व महानगरपालिकांना कृती आराखडा तयार करून शासनास सादर करणे बंधनकारक करण्यात आले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**कोकणासाठी स्वतंत्र विद्यापीठ स्थापनेकरिता तसेच पैठण
(जि.औरंगाबाद) येथे संत वारकरी विद्यापीठाची स्थापना
करण्यासाठी दोन स्वतंत्र समित्या नेमल्याबाबत**

(४२) * ४९९ श्री.मोहन मते (नागपूर दक्षिण), श्री.भास्कर जाधव (गुहागर), श्री.कालीदास कोळंबकर (वडाळा), श्री.शांताराम मोरे (भिवंडी ग्रामीण), श्री.विश्वनाथ भोईर (कल्याण पश्चिम), श्री.ज्ञानराज चौगुले (उमरगा), श्री.सुनिल राऊत (विक्रोळी), श्री.मंगेश कुडाळकर (कुर्ला), श्री.वैभव नाईक (कुडाळ), डॉ.राहूल पाटील (परभणी), श्री.प्रकाश फातर्पकर (चेंबूर), श्री.संजय पोतनीस (कलिना), श्री.दिलीप लांडे (चांदिवली), श्री.क्षितीज ठाकूर (नालासोपारा), श्री.हितेंद्र ठाकूर (वसई), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.दौलत दरोडा (शहापूर), श्री.किशोर जोरगेवार (चंद्रपूर), श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी), श्री.किशोर पाटील (पाचोरा) : सन्माननीय उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कोकणासाठी स्वतंत्र शैक्षणिक विद्यापीठ स्थापन करण्याची सातत्याने मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधी व रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग जिल्हयातील ८३ महाविद्यालयांनी पाठिंबा दर्शवून शासनाकडे केली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास मुंबई विद्यापीठाचे विभाजन करून कोकणासाठी स्वतंत्र विद्यापीठ व राज्यात पैठण (जि.औरंगाबाद) येथे संत वारकरी विद्यापीठाची स्थापना करण्यासाठी दोन स्वतंत्र समित्या नेमण्याचे आदेश मा.उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री यांनी दिनांक १० जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास संबंधित अधिकाऱ्यांना दिले, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर आदेशानुसार समित्या नियुक्त करण्यात आल्या आहेत, हे खरे आहे काय,

- (४) असल्यास सदर समित्यांचे अहवाल शासनास सादर करण्यात आले आहेत, हे ही खरे आहे काय,
 (५) अद्याप अहवाल प्राप्त झाले नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत वा किती कालावधीत अहवाल प्राप्त होणे अपेक्षित आहे ?

श्री. उदय सामंत : (१) व (२) अंशतः खरे आहे. तथापि, याबाबत अंतिम निर्णय घेण्यात आलेला नाही.

(३), (४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**लातूर आणि उस्मानाबाद जिल्ह्यात वैधमापन शास्त्र विभाग
 लातूरच्या वतीने विशेष तपासणी मोहिम राबविल्याबाबत**

(४३) * ७८० श्री.बाबासाहेब पाटील (अहमदपूर) : सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) लातूर येथील वैधमापन शास्त्र विभागाच्यावतीने लातूर आणि उस्मानाबाद जिल्ह्यात विशेष तपासणी मोहिम राबविण्यात येऊन केलेल्या पाहणीत ३१३ आस्थापनांच्या वजन काट्यांमध्ये त्रुटी आढळून आल्या असून काही ठिकाणी अवैध वजनाचा वापर होत असल्याचे निदर्शनास आल्याने याप्रकरणी आस्थापनावर दंडात्मक कारवाई करून रुपये २० लाख ८५ हजार रुपयांचा दंड केल्याचे माहे नोव्हेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त विशेष तपासणी लातूर जिल्ह्यात कोणकोणत्या तालुक्यात करण्यात आली तसेच उर्वरीत तालुके व ग्रामीण भागात किती कालावधीत तपासणी पुर्ण करण्यात येणार आहे,

(३) नसल्यास, त्याची कारणे काय आहेत ?

श्री. छगन भुजबळ : (१) होय. वैधमापन शास्त्र अधिनियम, २००९ व त्या अंतर्गत नियमांची अंमलबजावणी करण्यासाठी वैध मापन शास्त्र विभागाच्या

वतीने नियमित तपासण्या करण्यात येतात. या अंतर्गत ही कार्यवाही करण्यात आली आहे.

(२) लातूर जिल्ह्यातील लातूर, उदगीर, औसा, अहमदपूर, चाकूर, निलंगा व शिरूरअनंतपाळ या तालुक्यांमध्ये नियमित तपासणी मोहिम राबविण्यात आली आहे. उर्वरीत तालुके व ग्रामीण भागातील तपासणी मार्च २०२० अखेरपर्यंत पूर्ण करण्यात येणार आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**बीड जिल्ह्यामध्ये कौशल्य विकासाची १० बोगस
प्रशिक्षण केंद्रे सुरु असल्याबाबत**

(४४) * १६९५ श्री.संजय पोतनीस (कलिना), श्री.सुनिल राऊत (विक्रोळी), श्री.दिलीप लांडे (चांदिवली), अॅड.माणिकराव कोकाटे (सिन्नर), श्री.राम सातपुते (माळशिरस), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.दिपक चव्हाण (फलटण), डॉ.भारती लव्हेकर (वर्सोवा), श्री.शिरीष चौधरी (रावेर), श्री.शेखर निकम (चिपळूण), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्री.बबनराव शिंदे (माढा), श्रीमती सुमन पाटील (तासगाव - कवठेमहांकाळ), श्री.दौलत दरोडा (शहापूर), श्री.संग्राम जगताप (अहमदनगर शहर), श्री.संदिप क्षिरसागर (बीड), श्री.भारत भालके (पंढरपूर) : सन्माननीय कौशल्य विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) शासनाच्या विविध योजना राज्य कौशल्य संस्थेमार्फत त्या-त्या जिल्ह्यातील कौशल्य विकास केंद्रामार्फत राबविण्यात येतात, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, राज्य कौशल्य संस्था आणि जिल्ह्यातील केंद्र "महास्वयं" वेब पोर्टलद्वारे जोडण्यात येऊन हे पोर्टल "सिल्व्हर टच" या खाजगी कंपनीने तयार केले असून पोर्टलचे समायोजन त्याच कंपनीमार्फत केले जाते, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, कौशल्य विकास योजनांचा लाभ घेणाऱ्या शासकीय किंवा खाजगी संस्थांनी या पोर्टलवर संस्थेची नोंदणी करून संस्थेची माहिती, संस्थेद्वारे दिले जाणाऱ्या प्रशिक्षण संस्थेची जागा व पायाभूत सुविधांची

माहिती पोर्टलवर दिल्यावर शासनामार्फत त्याची खातरजमा केल्यानंतर प्रशिक्षण घेणाऱ्या प्रति विद्यार्थी रुपये १५ हजार रुपयांचे मानधन संबंधित संस्थेला देण्यात येते, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, असे असतानाही दिनांक ४ नोव्हेंबर, २०१९ या दिवशी कौशल्य विकास प्रशिक्षण निधी प्राप्त करण्याकरिता बीड जिल्हयामध्ये अस्तित्वातच नसलेल्या १० प्रशिक्षण संस्थांनी एकाच वेळी नोंदणी करून शासनाची फसवणूक केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(५) असल्यास, या १० संस्थांनी पोर्टलच्या कंत्राटदाराशी संगनमत करून ही बनावट केंद्रे उघडली असून सदर बनावट केंद्रांना शासकिय संकेतस्थळावरूनच मान्यता देण्यात आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(६) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले त्यानुसार पुढे कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(७) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. नवाब मलिक : (१) अंशतः खरे आहे. राज्य कौशल्य विकासाच्या राबविण्यात येणा-या योजना महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी व जिल्हा कौशल्य विकास केंद्र राबविण्यात येतात.

(२) अंशतः खरे आहे. महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी व जिल्हयातील केंद्रे "महास्वयंम" या पोर्टलद्वारे जोडण्यात आले आहे. सदर पोर्टलचे व्यवस्थापन सिल्वर टच टेक्नोलोजीज लिमिटेड (खाजगी) या निक्सी सूचीबद्ध संस्थेमार्फत केले जाते.

(३) हे खरे नाही.

(४), (५) व (६) होय, हे खरे आहे.

बीड जिल्हयातील बोगस १० प्रशिक्षण संस्थांची नोंदणी मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटी यांच्या दिनांक १४.११.२०१८ च्या आदेशान्वये रद्द करण्यात येवून सदर १० संस्थांचा समावेश काळ्या यादीत करण्यात आला आहे. या संस्थांना कोणतेही अनुदान वितरित करण्यात आलेले नाही.

सदर प्रकरणाची चौकशी करण्यासाठी पहिली खबर (FIR) दिनांक ०९.१२.२०१९ रोजी आज्ञाद पोलीस ठाणे, मुंबई यांचेकडे करण्यात आली आहे. (७) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मुंबईतील नामांकित कंपन्यांच्या दूधामध्ये भेसळ
करणाऱ्या विक्रेत्यांवर कारवाई करण्याबाबत**

(४५) * ३३७ श्री.मनोहर चंद्रिकापूर (अर्जुनी-मोरगांव), श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव (भायखळा), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.अब् आजमी (मानखूर्द शिवाजीनगर), श्री.टेकचंद सावरकर (कामठी), अॅड.आशिष जयस्वाल (रामटेक), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.विजयकुमार देशमुख (सोलापूर शहर उत्तर), श्री.देवेंद्र भुयार (मोर्शी), श्री.योगेश सागर (चारकोप), श्री.रईस शेख (भिवंडी पूर्व), श्री.मोहन मते (नागपूर दक्षिण), श्री.मंगलप्रभात लोढा (मलबार हिल) : सन्माननीय अन्न व औषध प्रशासन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात विशेषतः नागपूर, मुंबई आणि सोलापूर जिल्ह्यात अन्न व औषध प्रशासन विभागाने दुध व दुग्धजन्य पदार्थांमध्ये भेसळ करणाऱ्या उत्पादक व विक्रेत्यांवर दिनांक १ जानेवारी, २०१८ ते दिनांक १ जानेवारी, २०२० या कालावधीमध्ये छापा टाकून गुन्हे दाखल केले आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, मुंबईतील गोरेगांव मधील भगतसिंगनगर येथे दिनांक ११ जानेवारी, २०२० रोजी छापा टाकून नामांकित कंपनीच्या दुधामध्ये भेसळ करून विक्री करणाऱ्या टोळीला गुन्हे शाखा, अन्न औषध प्रशासन अधिकारी व गोरेगाव, बांगुरनगर पोलीस चौकीतील अधिकाऱ्यांनी संयुक्त कारवाई करून उक्त कारवाईत १३९ लिटर भेसळयुक्त दुध आणि त्यासाठी वापरण्यात येणारे साहित्य आणि नामांकित कंपनीच्या बनावट पिशव्या जप्त करण्यात आल्या तसेच शेटफळ (ता.पंढरपूर, जि.सोलापूर) येथे देखील भेसळयुक्त दुध विक्री केंद्रावर छापा टाकून संबंधितांवर गुन्हा दाखल करण्यात आला असल्याचे दिनांक २४ डिसेंबर, १९ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, नागपूर जिल्ह्यात टोन्ड दुधाच्या नावाखाली नैसर्गिक चव नसलेल्या दुधाचा हॉटेलमध्ये चहा व इतर पदार्थ तयार करण्याकरीता वापर केला जात असून दुध आणि दुग्धजन्य पदार्थांच्या भेसळीच्या प्राप्त १९६ नमुन्यांपैकी ९६ नमुन्यांची तपासणी करण्यात आली असून नागपूर विभागाच्या अन्न व प्रशासन विभागाकडून दुध भेसळ रोखण्यासाठी नियुक्त केलेले नागपूर विभागाचे सहायक आयुक्त यांचेकडून कारवाई होत असली तरी प्राप्त दुधाचे नमुने तपासले जात नसल्याची बाब निदर्शनास आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार दिनांक १ जानेवारी, २०१८ ते दिनांक १ जानेवारी, २०२० या कालावधीमध्ये उत्पादक व विक्रेत्यांवर छापा टाकण्यात आलेल्यांपैकी किती जणांवर गुन्हे दाखल होऊन शिक्षा झाली तसेच दूध आणि दुग्धजन्य पदार्थ यामध्ये होणारी भेसळ थांबविण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. राजेंद्र शिंगणे : (१) अन्न व औषध प्रशासनाद्वारे बृहन्मुंबई विभागात दि.०१ जानेवारी, २०१८ ते दि.०१ जानेवारी, २०२० या कालावधीत दुध उत्पादक व विक्रेत्यांविरूद्ध १३ प्रकरणात पोलीसात प्रथम खबर अहवाल दाखल करण्यात आलेला आहे. तर सोलापूर जिल्ह्यात सदर कालावधीत ०१ प्रकरणात पोलीसात प्रथम खबर अहवाल दाखल करण्यात आलेला आहे.

(२) अन्न व औषध प्रशासनाच्या अधिकाऱ्यांनी व गुन्हे प्रकटीकरण शाखा, दहिसर येथील पोलीसांनी संयुक्तपणे भगतसिंगनगर, गोरेगाव येथे कारवाई केलेली असून, सदर कारवाई दरम्यान ७८ लिटर दुधाचा साठा जप्त केलेला असून ०२ जणांना पोलीसांनी अटक केलेली आहे.

अन्न व औषध प्रशासनाच्या सोलापूर कार्यालयातील अधिकाऱ्यांनी दि.२३.१२.२०१९ रोजी शेटफळ, ता.पंढरपुर, जि.सोलापूर येथील दुध संकलन केंद्रावर छापा टाकला. सदर कारवाई दरम्यान संबंधितांविरूद्ध पंढरपुर तालुका पोलीस ठाण्यात प्रथम खबर अहवाल दाखल करण्यात आलेला आहे.

(३) हे खरे नाही.

(४) अन्न व औषध प्रशासनाव्दारे बृहन्मुंबई विभागात दि.०१ जानेवारी, २०१८ ते दि.०१ जानेवारी, २०२० या कालावधीत दुध उत्पादक व विक्रेत्यांविरूध्द १३ प्रकरणात पोलीसात प्रथम खबर अहवाल दाखल करण्यात आलेला आहे. तर सोलापुर जिल्ह्यात सदर कालावधीत एका प्रकरणात पोलीसात प्रथम खबर अहवाल दाखल करण्यात आलेला आहे.

दुध व दुग्धजन्य पदार्थातील भेसळ रोखण्यासाठी अन्न व औषध प्रशासनाव्दारे नियमितपणे धाडी जप्तीची कारवाई करून, सदर कारवाई दरम्यान दोषी आढळलेल्या व्यक्तींविरूध्द अन्न सुरक्षा व मानदे कायद्यान्वये कायदेशीर कारवाई करण्यात येते.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**पनवेल बस आगाराच्या नुतनीकरणाचे काम
प्रलंबित असल्याबाबत**

(४६) * ४१ श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.महेश बालदी (उरण), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर) : सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पनवेल (ता.पनवेल, जि.रायगड) बस आगाराच्या नुतनीकरणाचे काम इडूस पार्क इंटरनॅशनल प्रा.लि. या कंपनीला माहे डिसेंबर, २०१८ मध्ये वा त्यादरम्यान देण्यात आले असतानाही संबधित ठेकेदाराने बस आगाराच्या आराखड्यात त्रुटी आढळल्यामुळे अद्याप काम सुरु केले नाही, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सुधारित आराखडा मंजूरी करिता राज्य शासनाकडे सादर केला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, बस आगारचे काम अद्याप सुरु केले नसल्याने प्रवाशांना अडचणींना सामोरे जावे लागत आहे, हे ही खरे आहे,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले व त्यानुसार कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. अनिल परब : (१), (२), (३) व (४) पनवेल येथे आधुनिक बसतळासह (बसपोर्ट) व्यापारी संकुल बांधणे या प्रकल्पातर्गत पनवेल येथे आगार, बसस्थानक, इतर आस्थापना, सदनिका व वाणिज्य आस्थापना यांचा समावेश आहे. या प्रकल्पासाठी मे.इडूस पार्क इंटरनॅशनल प्रा.लि. यांची विकासक म्हणून निवड करण्यात आली आहे. सदर विकासकाद्वारे प्रकल्पाचे आराखडे पनवेल महानगरपालिकेस मंजूरीकरीता सादर करण्यात आले असता, महानगरपालिकेच्या नियमावलीनुसार त्यात काही बदल सुचविण्यात आले व त्यानुसार बदल करून नकाशे पुन्हा सादर करण्यात आले आहेत.

तसेच, प्रकल्पाचा विकासकरार करण्यासाठी विकास कराराच्या नस्तीस महामंडळाद्वारे मंजूरी देण्यात आली असून, सदरची नस्ती विकासकाने नोंदणी कार्यालय, अलीबाग येथे सादर केली असता, त्यावर नोंदणी शुल्क ५ टक्के लावणेबाबत नोंदणी कार्यालयाने सुचित केले आहे.

सद्यस्थितीत प्रवाशांच्या सोयीकरीता तात्पुरत्या स्वरूपाच्या बसस्थानकाचे काम सुरु असून, ते अंतिम टप्प्यात आहे व पनवेल येथील पुर्वीचे बसस्थानकातून वाहतूक सुरळीत चालू आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबई विद्यापीठातील शिक्षणाचा दर्जा उंचावण्याबाबत

(४७) * १६६४ श्री.पृथ्वीराज चव्हाण (कराड दक्षिण), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम), श्री.मिहीर कोटेचा (मुलुंड) : सन्माननीय उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) जागतिक क्रमवारीत मुंबई विद्यापीठाचा क्रमांक ८०० पेक्षा अधिक खाली घसरला असून, आशिया खंड आणि ब्रिक्स देशातील शिक्षण संस्थांच्या क्रमवारीत देखील मुंबई विद्यापीठाचा दर्जा खालावला असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, परीक्षा वेळेवर न होणे, पेपर गहाळ होणे, ऑनलाईन मूल्यांकनात झालेला गैरप्रकार, पुनर्मुल्यांकनासाठी होणारा विलंब या

कारणांमुळे मुंबई विद्यापीठाचा दर्जा अधिकाधिक घसरत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, विद्यापीठातर्फे घेण्यात येणाऱ्या परीक्षा आणि निकालाच्या अनिश्चित वेळापत्रकामुळे अंतिम वर्षाच्या अनेक विद्यार्थ्यांना परदेशी विद्यापीठात प्रवेश मिळणे जिकीरीचे झाले असून काही विद्यार्थ्यांना मिळालेला प्रवेश ही घेता न आल्याच्या घटना निदर्शनास आल्या आहेत, हे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, विद्यापीठाच्या या अनागोंदी कारभारात सुधारणा घडवून विद्यापीठाचा दर्जा उंचावण्याबाबत शासनाने काय उपाययोजना व कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. उदय सामंत : (१) हे खरे नाही. क्यूएस (क्वाकरेली सायमंड) वर्ल्ड युनिव्हर्सिटी रँकिंगनुसार जागतिक क्रमवारीत मुंबई विद्यापीठाचा क्रमांक ८०१-१००० या बँड मध्ये असून देशातील सर्वोत्तम शिक्षणसंस्थांच्या यादीत मुंबई विद्यापीठाचा समावेश आहे.

(२) व (३) हे खरे नाही. मुंबई विद्यापीठातर्फे घेण्यात येणाऱ्या परीक्षा व मुल्यांकनाची कामे ऑनलाईन पध्दतीद्वारे करण्यात येत असून ऑनलाईन पध्दतीने परीक्षेचे निकाल वेळेत जाहीर होत आहेत. पुनर्मुल्यांकनांचे अर्ज आल्यानंतर विद्यार्थ्यांच्या उत्तरपुस्तिकेचे ऑनलाईन पुनर्मुल्यांकन करण्यात येवून विद्यार्थ्यांचे निकाल वेळेत विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर जाहिर करण्यात येतात. उच्च शिक्षणासाठी परदेशात जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे नुकसान झालेले नसून आवश्यकता असल्यास विद्यार्थी परीक्षा विभागाशी संपर्क साधतात. अशा विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक नुकसान होणार नाही याची विशेष दक्षता विद्यापीठाद्वारे घेण्यात येते.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

नाशिक शहर व जिल्ह्यातील नदी प्रदुषण दूर करण्याबाबत

(४८) * ३६ श्रीमती देवयानी फरांदे (नाशिक मध्य), अॅड.राहुल ठिकले (नाशिक पूर्व), श्रीमती सरोज आहिरे (देवळाली), श्रीमती सीमा महेश हिरे (सीमाताई) (नाशिक पश्चिम) : सन्माननीय पर्यावरण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मा.उच्च न्यायालयाने व सर्वोच्च न्यायालयाने वारंवार निर्देश देऊनही नाशिक शहरातील गोदावरी व नंदिनी नदी पात्रात प्रदूषण होत असल्याची बाब दिनांक ५ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(२) तसेच सातपूर व अंबड (जि.नाशिक) औद्योगिक वसाहतीतील कारखानदार रसायनमिश्रीत सांडपाणी व मल जल स्टॉर्म वॉटर पाईपव्दारे नाल्यामध्ये सोडत असल्याने महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ व महाराष्ट्राच्या पर्यावरण विभागाच्या वतीने रसायनमिश्रीत दुषित सांडपाणी निःस्सारण करण्याबाबत आदेश देवुनही दुषित सांडपाणी प्रक्रिया न करता गोदावरी व वालदेवी नदीत सोडल्याने नदीचे पाणी प्रदूषित झाल्याचे तसेच गोंदे, वाडीव औद्योगिक क्षेत्रातील प्रदुषित सांडपाण्यामुळे शेतकऱ्यांच्या विहीरींच्या पाण्याला देखिल दुर्गंधी येवून परिसरातील भात व इतर पिके नष्ट झाल्याने शेतकऱ्यांचे नुकसान झाले असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, मा.उच्च न्यायालयाने गोदावरी व उपनद्यांच्या पुनर्जिवन प्रकल्पासाठी विभागीय आयुक्तांच्या अध्यक्षतेखाली महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाच्या अंतर्गत स्थापन केलेल्या समितीच्या पाहणी अहवालात नाशिक शहर हद्दीतील गोदावरी व उपनद्यांमध्ये रसायनमिश्रीत दुषित सांडपाणी व प्रक्रिया न केलेले पाणी मिसळत असल्याचे नमूद केले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, वालदेवी व दारणा नदीतील पाणी पंपिंग होवून नाशिक रोड परिसरातील नागरिकांना पिण्यासाठी पुरविले जात असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उपरोक्त नद्यांचे प्रदुषण टाळणे तसेच गंगापूरच्या प्रस्तावित मल जल प्रक्रिया केंद्राद्वारे शुध्द होणारे पाणी गोदावरी नदीत न सोडता ते एमआयडीसीला औद्योगिक कामांसाठी दिल्यास नदी प्रदुषणाची समस्या दूर होणार असल्याने याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. आदित्य ठाकरे : (१) हे खरे आहे.

(२) व (३) हे खरे नाही. तथापि, गोदावरी व वालदेवी नदीमध्ये विनाप्रक्रिया घरगुती सांडपाणी मिसळत असल्याचे आढळून आले.

(४) वालदेवी नदीतून पिण्यासाठी पाणीपुरवठा करण्यात येत नाही. तथापि, दारणा नदी प्रवाहित असताना ५० द.ल.लि./दिन पाणी शुध्दीकरण प्रक्रिया करून नागरीकांना पुरविण्यात येते.

(५) गंगापूर येथील मलनिःसारण केंद्र कार्यान्वित करण्यात आले असून त्यामधून प्रक्रिया केलेले सांडपाणी नदीत सोडण्यात येत आहे. तथापि, सद्यस्थितीमध्ये सदर प्रक्रियाकृत सांडपाणी एमआयडीसीला औद्योगिक कामाकरिता देण्याबाबतचा प्रस्ताव नाशिक महानगरपालिकेने एमआयडीसीला सादर केलेला नाही.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात विमानतळाच्या धर्तीवर दर्जेदार बसतळ उभारण्याबाबत

(४९) * ३१७ अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.महेश बालदी (उरण), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), अॅड.राहुल नार्वेकर (कुलाबा), डॉ.बालाजी किणीकर (अंबरनाथ), डॉ.तानाजी सावंत (परांडा), श्री.शांताराम मोरे (भिवंडी ग्रामीण), श्री.विश्वनाथ भोईर (कल्याण पश्चिम),

श्री.जानराज चौगुले (उमरगा), श्री.श्रीनिवास वनगा (पालघर), श्री.मंगेश कुडाळकर (कुर्ला), श्री.महेश चौघुले (भिवंडी पश्चिम), श्री.संजय सावकारे (भुसावळ), श्री.अनिल बाबर (खानापूर), श्री.महेंद्र थोरवे (कर्जत) :
सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील एस.टी. आगारामध्ये प्रतीक्षालय, रेस्टॉरंट, वाहनतळ, मनोरंजनाची व्यवस्था, जनरिक मेडिकल दुकान यासह अनेक सुविधा एकाच ठिकाणी देण्यासाठी विमानतळाच्या धर्तीवर बसपोर्ट उभारणीचा निर्णय एस.टी. महामंडळाने सन २०१६ मध्ये वा त्यादरम्यान घेतला होता, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, बसपोर्टची निर्मिती करण्याची महत्वाकांक्षी योजना प्रत्यक्षात सुरु करण्यासाठी विकासकांकडून निविदा मागविल्याची बाब दिनांक १३ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आलेली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, महामंडळाच्या बांधा, वापरा, हस्तांतरित करा योजनेतर्गत बांधले जाणारे बसपोर्ट केवळ तीस वर्षांच्या भाडेपट्ट्याने देण्याबाबतची जाचक अट तसेच उक्त प्रकल्पाचे बदलणारे स्वरूप या कारणाने अनेक विकासकांना या महत्वाकांक्षी योजनेत स्वारस्य नसल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, या कार्यक्रमाचे आयोजन पनवेल येथील बसतळाचे भूमिपूजन करून सुरु करण्यात आले होते, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीच्या अनुषंगाने बसपोर्टची निर्मिती राज्यात कोणकोणत्या जिल्ह्यात करण्यात येणार आहे वा येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. अनिल परब : (१) व (२) हे खरे आहे.

बसपोर्टची निर्मिती करण्याकरीता १३ ठिकाणांची निवड करण्यात आली असून, सन २०१७ पासून प्रकल्पांकरीता निविदा मागविण्याची कार्यवाही करण्यात येत आहे. सद्यस्थितीत १३ ठिकाणांपैकी पनवेल व औरंगाबाद येथील विकासकांची निवड करण्यात आलेली आहे.

(३) हे खरे नाही.

तथापि, सध्या जमिन मिळकत (रियल इस्टेट) व्यवसायात मंदी असल्याकारणाने सदर प्रस्तावांना विकासकांचा अल्प प्रतिसाद प्राप्त होत आहे.

(४) हे खरे आहे.

(५) पनवेल (मुंबई), बोरीवली नॅन्सीकॉलनी (मुंबई), नाशिक-महामार्ग (नाशिक), जळगाव, धुळे, औरंगाबाद, नांदेड, पुणे-शिवाजीनगर, कोल्हापूर, सांगली, सोलापूर, अकोला, नागपूर-मोरभवन (नागपूर), या व्यतिरिक्त ठाणे वंदना व भिंवडी (ठाणे) या बसस्थानकांचा देखील बसपोर्ट निर्मितीमध्ये समावेश करण्यात आला आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

पोलादपूर तालुक्यातील (जि.रायगड) मुंबई-गोवा मार्गावरील पार्लेवाडी परिसरात विषारी केमिकल सावित्री नदीत टाकणाऱ्यांवर कारवाई करण्याबाबत

(५०) * १७० श्री.मंगेश कुडाळकर (कुर्ली), श्री.कालीदास कोळंबकर (वडाळा), अॅड.राहुल नार्वेकर (कुलाबा), श्री.योगेश सागर (चारकोप), डॉ.बालाजी किणीकर (अंबरनाथ), श्री.भरतशेठ गोगावले (महाड), श्री.महेंद्र दळवी (अलिबाग), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), श्रीमती माधुरी मिसाळ (पर्वती), श्री.महेंद्र थोरवे (कर्जत) : सन्माननीय पर्यावरण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई-गोवा राष्ट्रीय महामार्गालगत वाहणा-या सावित्री नदी पात्राजवळच्या पार्लेवाडी (ता.पोलादपूर, जि.रायगड) परिसरात तसेच सावित्री नदीत दिनांक २८ डिसेंबर, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास एका टॅकरमधून विषारी केमिकल टाकण्यात आल्याने नदीतील मासे मृत झाले तसेच नदी किनाऱ्या लगतच्या नळपाणी योजनेच्या जॅकवेलमध्येही सदर प्रदूषित पाणी शिरल्याने नळाद्वारे होणारा पाणी पुरवठा बंद करण्यात आला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, केमिकल झोन असलेल्या कोकणातील महाड औद्योगिक वसाहतीमध्ये अनेक केमिकल इंडस्ट्रिज असून या कारखान्यांमधून उत्सर्जित होणारा रासायनिक घनकचरा आणि द्रवरूप केमिकल वेस्ट्स यांचे न्यूट्रलायझेशन करण्याची प्रक्रिया खर्चिक असल्याने तसेच महाड एमआयडीसीतील सीइटीफमध्ये देखील ही प्रक्रिया टाळण्यासाठी काही केमिकल इंडस्ट्रीजमधून निर्जन भागात तसेच डोंगरद-यांमध्ये सातत्याने टँकरद्वारे केमिकल टाकण्यात येते, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, या नदीतून आसपासच्या गावांना पाणीपुरवठा केला जात असल्याने नदीलगतच्या पार्ले, दिविल, वावे, सवाद, धारवली, हावरे आदी गावातील नागरिकांचे आरोग्य धोक्यात आले असून येथील ग्रामस्थांना पिण्याच्या पाण्यासाठी भटकंती करावी लागत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, टँकरमधून कोणते विषारी केमिकल नदीत सोडले जाते याबाबत टँकर चालक तसेच केमिकल कंपनीचा शोध घेणे हे प्रदुषित पाण्याच्या पृथःकरण अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर पोलादपूर पोलिसांना शक्य होणार आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी विषारी रसायनाचा टँकर सावित्री नदीत टाकणाऱ्या टँकर मालकावर गुन्हा दाखल करून कारवाई करणे तसेच प्रदुषित पाण्याचा पृथःकरण अहवाल पोलादपूर पोलिस ठाण्यात लवकरात लवकर प्राप्त होण्याच्यादृष्टीने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. आदित्य ठाकरे : (१) हे अंशतः खरे आहे.

(२) हे खरे आहे.

(३) हे अंशतः खरे आहे.

• तालुका आरोग्य अधिकारी, पोलादपूर यांच्या अहवालानुसार खबरदारीचा उपाय म्हणून पाणी पुरवठा तात्पुरता बंद केला होता. पर्यायी व्यवस्था केल्यामुळे ग्रामस्थांना पिण्याच्या पाण्यासाठी इतरत्र जावे लागले नाही.

• तदनंतर जिल्हा सार्वजनिक आरोग्य प्रयोगशाळा, अलिबाग व तालुका आरोग्य अधिकारी, पोलादपूर यांनी सदर पाणी पिण्यास योग्य असल्याचा अहवाल दिल्यानंतर पाणी पुरवठा पुन्हा सुरळीत सुरु करण्यात आला होता.

(४) व (५) • पार्लेवाडी परिसरातील सावित्री नदी पात्रामध्ये टाकाऊ रसायन सोडण्यात आलेल्या घटनेची दिनांक २८/१२/२०१९ रोजी पोलिस ठाणे, पोलादपूर यांच्या दैनंदिनीमध्ये नोंद घेण्यात आली आहे.

• तालुका आरोग्य अधिकारी, पोलादपूर यांनी केलेल्या प्रदूषित पाण्याच्या पृथःकरण अहवालानुसार सदर घटनेचा तपास पोलादपूर पोलिस ठाण्यामार्फत सुरु आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्य परिवहन महामंडळातील कर्मचाऱ्यांच्या गणवेश
खरेदीत झालेला गैरव्यवहार**

(५१) * ३०५ श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.राणाजगजीतसिंह पाटील (तुळजापूर), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), श्री.अभिमन्यु पवार (औसा), श्रीमती देवयानी फरांदे (नाशिक मध्य), श्री.लक्ष्मण जगताप (चिंचवड), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.महेश बालदी (उरण) : सन्माननीय परिवहन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्य परिवहन महामंडळ पूर्वी आपल्या कर्मचा-यांना कापड देऊन शिलाई भत्ता देत असे व त्यासाठी एकूण १५ कोटी रुपये खर्च करण्यात येत असून, त्यापैकी सुमारे रुपये ७.५० कोटीचे कापड खरेदी व उर्वरित रक्कम कर्मचाऱ्यांना शिलाई भत्ता म्हणून देण्यात येत असे, मात्र हे बंद करून एस.टी महामंडळाने थेट प्रतिवर्षी गणवेश शिवून कपडे देण्याचा निर्णय घेतला व यासाठी एका खाजगी कंत्राटदाराशी सुमारे रुपये ६४ कोटींचा करार केला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, मागील ३ वर्षांपासून कर्मचाऱ्यांना गणवेश मिळालेला नसल्याने सुमारे रुपये ६४ कोटीचा गैरव्यवहार झाल्याची शक्यता निर्माण झाली असून कर्मचाऱ्यांमध्ये तीव्र असंतोष पसरला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याप्रकरणी चौकशी करण्यात आली आहे काय,

(४) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार संबंधित दोषींविरोधात कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. अनिल परब : (१) हे खरे आहे.

सदर खर्च हा सन २०१५-२०१६, २०१६-२०१७ व २०१७-२०१८ या ३ वर्षांसाठी असून तो प्रति वर्ष रु.२१.६७ कोटी एवढा आहे.

(२) हे खरे नाही.

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळातील सर्व विभागातील गणवेश पात्र कर्मचाऱ्यांनी त्यांच्या साईजनुसार व संवर्गनिहाय माहिती कळविल्याप्रमाणे एकूण ०४ गणवेश संचापैकी ०२ गणवेश संचाचे वितरण करण्यात आले असून, उर्वरित ०२ गणवेश संचाचा संपुर्ण पुरवठा मे.गुणिणा कमर्शियल कॉर्पोरेशन, मुंबई या पुरवठादाराने केला असून, गणवेश वितरणाचे काम चालू आहे.

(३), (४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

पनवेल (ता.पनवेल, जि.रायगड) येथील रास्त भाव दुकानांमध्ये

ऑनलाईन पद्धतीने धान्य वाटप करण्याबाबत

(५२) * ४२ श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.महेश बालदी (उरण), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर) : सन्माननीय अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) पनवेल (ता.पनवेल, जि.रायगड) रास्त भाव दुकानांमध्ये स्वाईप यंत्रणा म्हणजे ई-पॉस मशिनच्या सहाय्याने लाभार्थींना अन्न धान्यांचे वितरण सुरु करण्यात आले असल्याचे माहे नोव्हेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त तालुक्यातील धामणी, दुंदरे, मालडुंगे, चिंचवली तर्फे वाजे, वांगनी तर्फे तळोजे, करंबेली तर्फे तळोजे ही सहा गावे नेटवर्क मध्ये येत नसल्याने लाभार्थींना ऑफलाईन पद्धतीनेच धान्य वाटप करण्यात येत आहे, हे ही आहे काय,
- (३) असल्यास, ऑनलाईन पद्धतीने धान्य वाटप होत नसल्याने ग्रामस्थांना होणा-या धान्य पुरवठ्यासंबंधीची कोणतीच माहिती उपलब्ध होत नसल्यामुळे पुरवठा विभागाच्या कारभारा विषयी ग्रामस्थांमध्ये असंतोष निर्माण झाला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून उक्त सहा गावातील ग्रामस्थांना होणा-या धान्य पुरवठ्यासंबंधीची माहिती उपलब्ध होऊन ऑनलाईन पद्धतीने धान्य वाटप होण्याच्यादृष्टीने कोणती कार्यवाही वा उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. छगन भुजबळ : (१) हे खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

(३) हे खरे नाही.

(४) वरील सहा गावामध्ये ऑनलाईन पद्धतीनेच ई-पॉस मशीनद्वारे धान्य वितरण करण्यात येत आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

रायगड (जि.रायगड) किल्ल्यावर पर्यटकांना मुलभूत सोयी व किल्ल्याच्या संवर्धनासाठी निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत

(५३) * १६७७ श्री.पृथ्वीराज चव्हाण (कराड दक्षिण), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम) : सन्माननीय पर्यटन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) रायगड जिल्ह्यातील छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या स्वराज्याची राजधानी असलेल्या किल्ले रायगडाच्या विकासासाठी तत्कालीन मुख्यमंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखालील उच्चस्तरीय समितीने माहे मार्च, २०१७ मध्ये रुपये ६०७ कोटी इतका निधी मंजूर केला होता, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, यापैकी अपूरा निधी संबंधित यंत्रणेकडे वर्ग केला असल्याने रायगड किल्ल्यावरील विकासकामे ठप्प झाली असून पर्यटकांना पिण्यासाठी पाणी उपलब्ध नसणे, वाहनतळे नसल्याने वाहतुकीची कोंडी होणे, स्वच्छतागृह आणि मुलभूत सोयी उपलब्ध नसणे अशा अनेक अडचणींना सामोरे जावे लागत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, पर्यटकांना मुलभूत सोयी सुविधा उपलब्ध करणे तसेच किल्ल्याच्या संवर्धनासाठी पुरेसा निधी उपलब्ध करण्याबाबत शासनातर्फे कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. आदित्य ठाकरे : (१) हे खरे आहे.

पर्यटन विभागामार्फत रायगड किल्ला व परिसर विकासाच्या रु.६०६.०९ कोटीच्या आराखड्यास मान्यता देण्यात आली आहे.

(२) हे खरे नाही.

किल्ले रायगडावर महादरवाजा, कोळींब तलाव व जगदिश्वर मंदिराच्या पाठीमागे अशा एकूण ३ ठिकाणी स्वच्छतागृहे बांधण्याचे काम प्रगतीपथावर आहे. तसेच पर्यटकांना स्वच्छ पिण्याचे पाणी पुरविण्यासाठी आर. ओ. यंत्रणा बसविण्यात आली आहे.

तसेच रायगड किल्ल्यावरील पदपथ, संरक्षण भिंत, रेलींगची दुरुस्ती करणे, किल्ले रायगड परिसरातील २१ गावांतील १३ रस्त्यांची सुधारणा करणे इत्यादी कामे प्रगतीपथावर आहेत.

(३) रायगड किल्ला व परिसर विकासाच्या आराखड्यास मार्च, २०१७ मध्ये मान्यता देण्यात आली असली तरीही सन २०११-१२ पासून आतापर्यंत रु.६०.७५ कोटी निधी उपलब्ध करून देण्यात आला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राजश्री शाहू महाराज शिष्यवृत्ती योजनेत
लाभार्थ्यांचे घटलेल्या प्रमाणाबाबत**

(५४) * ३६५१ श्रीमती देवयानी फरांदे (नाशिक मध्य), श्री.दिपक चव्हाण
(फलटण) : सन्माननीय उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राजश्री शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेची सन २०१९-२०२० या आर्थिक वर्षात अर्ज करण्याची मुदत दिनांक १४ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्या सुमारास संपुष्टात आलेली असून सन २०१८-१९ पेक्षा १८६१४ कमी अर्ज दाखल करण्यात आलेले आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सन २०१९-२० या आर्थिक वर्षात सन २०१८-१९ या वर्षी पेक्षा १८६१४ कमी अर्ज दाखल होण्याची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत,
- (३) तसेच विशेषता पुणे विभागातून निश्चित किती अर्ज कमी प्राप्त झाले आहेत व त्याची कारणे काय आहेत
- (४) राजश्री शाहू महाराज शिष्यवृत्ती योजनेत कमी नावे समाविष्ट होण्यास जबाबदार असणाऱ्या अधिकारी व कर्मचारी यांच्यावर कोणती कारवाई करण्यात आली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. उदय सामंत : (१) हे अशंत: खरे आहे.

राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेसाठी अर्ज सादर करण्याची मुदत दि.१५/१/२०२० पर्यंत होती.

तथापि, सदर योजनेअंतर्गत मागील वर्षाच्या तुलनेत कमी अर्ज प्राप्त झाल्याचे निदर्शनास आल्याने विद्यार्थी हित लक्षात घेऊन, ऑनलाईन पध्दतीने अर्ज सादर करण्याची मुदत दि. २९/२/२०२० पर्यंत वाढविण्यात आली आहे.

त्यानुसार विद्यार्थ्यांकडून अर्ज सादर करण्याची कार्यवाही सुरु आहे.
(२), (३), (४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

विधान भवन :
मुंबई.

राजेंद्र भागवत
सचिव (कार्यभार),
महाराष्ट्र विधानसभा

मुद्रणपूर्व सर्व प्रक्रिया महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाच्या संगणक यंत्रणेवर
मुद्रण: शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई.